

საქართველო

საქართველოს
საზოგადოებრივი

№4

მთავარი რედაქტორი — მ. მ. მ. მ.

1909

შინაარსი

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

I— მერცხლის სიმღერა. — ლექსი, დ. კლიაზიშვილისა	3
II— დატყვევებული ტოროლო. — ცქვიტასა	4
III— დიდებული საჩუქარი. — (შემდეგი) ვაჟა-ფშაველასი	10
IV— ვირო. — ლესა, იგავ-აჩაკა ა. შანშიაშვილისა	19
V— ბუ. — ივანეაძისა	20
VI— თოვლის ფიფქების თავგადისიველი. — თეო კანდელაკისა	27
VII— გაზფხული. ლექსი დ. თურდოსიძისა	35
VIII— ნაკადულნი. — (მაქსია) თარგმანი კანდელიძისა	37
IX— ფუტკარი და მისი ცხოვრება — როგორ გაზნდა კუკრ- ცხასაგან ფუტკარი, (შემდეგი) აბ. წულაძისა	40
X— ასანთის აშბიერი. — (აღექსნდრე აღმუდინკერისა, რუსუ- ლით), კლ. ანტონოვსკისა	43
XI— სინათლე და მისი მნიშვნელობა. — (შემდეგი) ი. შო- სეშვილისა	48
XII— ნაბოლოეონ ბონაპარტი. — (შემდეგი), თარგმანი თ. ბაქ- რაძისა	55
XIII— მითოლოგია, ტროადის ომი. — ჭერა და ზაინა ქაღ- დმერთხა კლდინთა მსედრობის დასასმარებლად შექსა- რებიან ა შიქსკრძისა	59
XIV— გასართობი: — ა) საკვირველი ვაშლი, — ბ) რებუ- სი და აღსნა	63

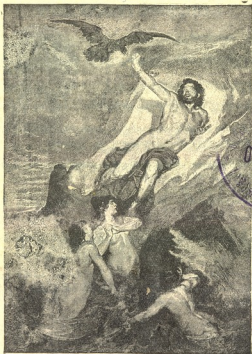
რეპორული

საქმეაწვილო ჟურნალი

წელიწადი მისთვის

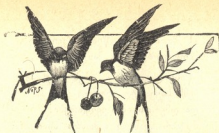
თბილისი, 1909 წ.

თბილისი, ელექტრონის სტამბა წიგნების გამომცემელ კართველთა ამხანაგობისა.

შინაარსი

I—მერცხლის სიმღერა.—ღექსი, დ. კლიოზიშვილისა . . .	3
II—დატყვევებული ტოროლა.—ცქვიტასა	4
III—დიდებული საჩუქარი.—(შემდეგი) ვაჟა-ფშაველასა	10
IV—ვირი.—ღესი, იგავ-არაკი ა. შანშიაშვილისა	19
V—ბუ.—ივანელისა	20
VI—თოვლის ფიფქების თავგადისაიალი.—თეო კანდეღაკისა .	27
VII—გაზაფხული. ღექსი დ. თურდოსხიარელისა	35
VIII—ნაკადულნი.—(მაქსდი) თარგმანი განდეკილისა	37
IX—ფუტკარი და მისი ცხოვრება.—როგორ გაწნდა კვერ- ცხისაგან ფუტკარი, (შემდეგი) ავ. წულაძისა	40
X—ასანთის ამბავი.—(აღექსანდრე აღმუდინგერისა, რუსუ- ლით), ელ. ანტონოვსკისა	43
XI—სინათლე და მისი მნიშვნელობა.—(შემდეგი) ი. მო- სეშვილისა	48
XII—ნაპოლეონ ბონაპარტი.—(შემდეგი), თარგმანი თ. ბაქ- რაძისა	55
XIII—მითოლოგია, ტროადის ომი.—ჭერა და ათინა ქალ- ღმერთიან ელდინთა მხედრობის დასაწყისად მიქსა- რებიან. ა. მიქაბერძისა	59
XIV—გასართობი: —ა) საკვირველი ვაშლი, —ბ) რებუ- სი და აღსნა	63

მერცხლის სიმღერა

ვლავ ვეწვიე ტურფა მხარეს,
ცა-ლაყვარდა, მოელვარეს.
გულის ძგერით თავს ვეცლები
ზურმუხტოვან არე-მარეს.

მზისა სხივი დამტრიალებს
და მიკოცნის პაწა თვალებს.
მწვანე მდელიო, კობტა ველი,
თავს მავიწყებს, მანეტარებს.

მალლით წყარო მწვანე მთების
მოჰქრის ანცად, მოიმღერის...
დამცხება რა, მას ვეწვევი,—
ის სიამით შემომცქერის!..

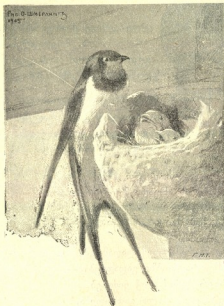
მაგრამ ოდეს დაღამდება,
მზე ტატნობზე გადადგება,—
აგერ ქერი!.. იქ ვიძინებ...
და, როს დილა გათენდება,

ველავ მივმართავ არე-მარეს,
სულ-წარმტაცსა, მოელვარეს, —

ის შთამიკრავს მწვანე მკერდში, *ერკუნული*
 მღრღნელებს, მანეტარებს!.. *გიგლირთევა*

ასე დიფერენ... თავს ვეღლები
 ჩემს საყვარელ ტურთა მხარეს
 და ღმერთს ამას ვევედრები:
 ნულარ გვაწვევ ზამთარს მწარეს!..

დ. ელიოზიშვილი.

დატყვევებული ტაროლა

ზე შშვიდი, წყნარი, გაზაფხულის მზე ქვეყ-
ნის დიდებას უგდებდა ყურსა და თვის გარ-
შემო ტკბილ მყუდროებას ნათელის სხივით
უაღერსებდა. მზე იცინოდა და თვისის ჭკრე-
ტით საკოცხლით აღგზნებულ ტურფა გაზაფ-
ხულს სიხარულით აღფრთოვანებდა. ტყე

იღუმალად მეტის ეშხით იშშუშნებოდა; მინდორ-ველს-კი შწვა-
ნე ქათიბი გადაეცვა და, ნაკადულების სიმღერით გამხნევებული
ნიავის ლილინზედ ნელის რხევით ლეკურს უვლიდა. ათას
ფრად აყვავებული მინდვრის ყვავილები ვაშას ძახილით და
ტაშის კვრით მზეს მოლიმარს სალამს უძღვნიდა და შეს-
ცინოდა. ლამაზი ვაზი ვაეკატურად ქულაჯაში გამოკიმუ-
ლიყო და მეტის ეშხით შეზარხოშებულს თვალზედ მომდგარი
კრემლები შხის სხივზედ მარგალიტივით უბღღვრიალებდა.
ყაყაოც ისე გათამამებულყო, რომ ბერუას საწნახელს ასა-
სივით ზედ თავზედ წამოსდგომოდა და იქიდგან ძირს მოფუს-
ფუსე მოუსვენარ ჭია-ლუას მუშტ მოღერებული ნიშნს უგებ-

და. ფრინველები ხომ, ერთის სიტყვით, გადარეულდნენ; მწვერვანზე მალხაზი მერცხალი შიკრიკივით უთავ-ბოლოდ დანავარდობდა; ბელურების ნერგებზედ სრიალისა და მათის ჩხუნკალ-კიკიკისგან ყურთა სმენა აღარ იყო; ბულბულიც ერთ ბუჩქზედ ხშირ ფოთლებს ამოჰფარებოდა და თვისის კენესა-გალობით მიყრუებულ ქალას მდულარებას აფრქვევინებდა. ყველა ხარობდა, არ ისვენებდა და ეს საერთო აღტაცება გალიაში გამომწყვდეულ ტოროლასაც მოსვენებას არ აძლევდა. იმ დროს, როდესაც მის გალიის წინ მოკისკასე მერცხალი ნიავივით დანავარდობდა, გულ აჩხრეკილი ტოროლა მაშინ მზად იყო გალიის კედლები გამოენგრია და ცოცხალ-მკვდარს მინც თავი დაეხწია—გავარდნილიყო. დიდხანს ეხეთქებოდა საბრალო მის თანგიან მართულებს, მაგრამ, უნაყოფოდ მოქანცული, ღონე გამოღეული, იმავ მართულებს გულის მოსაბრუნებლად თავს აყრდნობდა და კანკალებდა. ზოგჯერ-კი უცხად, როცა ყველა ტკბილად გალობდა, ისიც იმ წამს თავ დაეიწყებოდა კიკიკის მოჰყვებოდა და შორს, ცის სივრცეში თავისუფლად მონავარდე ფრინველთ მზიარულის ხმით საპყრობილედგან ხანს აძლევდა—გულს იოხებდა; ხან გასაოცრად დამშვიდებული რომელსამე კუთხეს მიჯდებოდა და ძირს გადაშლილ დიად ბუნებას ისეთის თვალით ჩამოსცქეროდა, თითქოს სულთა მხუთავი მისი გალია და სანეტარო თავისუფლება მისთვის იმ წამს სულ ერთი იყო. იჯდა ჩუხად, გარინდებული და, სიცოცხლის ნიშნად, ოდნავ თვალებს-ლა აბარტყუნებდა.

ერთ მშვენიერ დღეს, როდესაც ბრწყინვალე მზე თავისებურ ნაზის აღერსით დედა-მიწას გულს იხუტებდა, როდესაც ყველა ფრთოსანი, ყოველი არსება ერთხმად და მწყობრად მას სადიდებელ ჰიმნს უგალობდა, ტოროლაც, თითქოს ატაცებული, თანგიან კედლებს უკანასკნელად ეომებოდა. ხან კი, მოღლილი, გულის ცახცახით მართულებს ისეთის თვალით შესწერებოდა, თითქოს უღონო ამას ევედრებოდა:

— დავიღალე, დავიქანცე ამდენს ბრძოლით, მაგრამ ხელს
 ხელავ ვერ დავძალე, ვერ გაგანგრეე, ეხლა შენ მაინც შემი
 ბრალე, დეე ან მომკალ, ან არა და გამიშვი გარედ, რა გე-
 ნადვლება? როდესაც მისგან უპასუხო და უნუგეშო რჩებო-
 და, გაბრაზებული ხელ მეორედ მის უდრეკ კედლებს თავ-
 ვანწირვით ეხეთქებოდა. უკანასკნელად ისეთ ნაირად დაე-
 ჯახა, რომ გაქანებულნი გალია ლურსმანს ასცდა და პრო-
 წიალით ძირს წაშოვიდა. ჩამოვარდნის დროს რაღაც განგე-
 ბით გაიღო კარი და სანატრელმა თავისუფლებამ წამ გაუ-
 ლიმა, გამოუწოდა მქლავრი კლავი. დარეტიანებული
 ტოროლა გონს რომ მოვიდა, ამ უეცარმა ბედნიერებამ თი-
 თქოს შეაშინა; მართულებს ერთხელ კიდევ მაგრა მიეკრო,
 შემდეგ რაღაც ნაირად შესკვივლა და გამოფრინდა—უშველა
 თავსა. გაფრინდა, მაგრამ ვაი შენს მტერს,—ისე ვეღარ, რო-
 გორც წინად: გაფრინდა ძირ-ძირს, მიწის პირად, ძალდატა-
 ნებით და უშალ იქვე, ღობის პირად, ღონე გამოღვეულივით
 ჩამოეშვა.

— ძალა არ შემწვეს, დაღალული ვარ; დასვენება და
 დამალვა მეჭირვება, და მერე-კი... გაიფიქრა ტოროლამ და
 თან სიხარულით გულ აკანკალებულმა ღობეს თავი შეაფარა.
 საღამო ეამი ახლოვდებოდა. მზემ თითქოს უფრო უმატა სი-
 კეკლუცეს და გამომშვიდების დროს კოცნა-აღერსით არე-
 მარე შეაქმუკუნა. დაღლილი ბუღბული ახლა ვარდის გულს
 მისჯდომოდა და მისის სუნით, მისის ჩურჩულით იბნიდებო-
 და. ზამბახი თრთოლვით ნაკადულში თავმომწონედ იხედე-
 ბოდა; ია კი ჩუწად, მშვიდი ია, ბედის მორჩილი, განშორე-
 ბულ სხივს ზეციურ ხმით გულის სიღრმეიდგან ქებას უმღერ-
 და. ტოროლა ამ დროს ისევ ღობეში იჯდა და, სიხარუ-
 ლით აღტაცებული, გულ-მკერდზედ კობტად ბუმბულს ისწო-
 რებდა.

— ეხლა-კი თქვენთან ვავჩნდები, თქვენთან ისევ ახლო
 ვიქნები, ჩემო მოციმციმე ვარსკვლავებო, ჩემო მოკამკამე

ცაო; ისევ სიმღერით ჩაგაცილებ და ამოსვლის დროს ნისლე რაკრაკით დაგიხედები, ბრწყინვალე მზეო.— ფიქრობდა თავისთვის ტოროლა და ამ დროს ოქროსფრად შევარაყებულ კუმშ ღრუბლებს გულის ფანქალით თვალს ადევნებდა. უცბად შეცმუკდა, ფრთები შემოჰკრა, შეიფთხჩიალა, მაგრამ, იმის მაგივრად, რომ თვალის დახამხამებაზედ წინანდებურად ცის სივრცეს ჩაჰკონებოდა და დედა-მიწისთვის თვალუწვდენელ სიმაღლიდგან სალამი ეძღვნა, — ტოროლა უშნო ფრთების ბარტყუნით კლდის ნაპრალთან პირქვე დაეცა.

— რა ამბავია, რა მომივიდა! ნუ თუ ფრენა ტყვეობაში გადამივიწყდა! — წარმო! თქვა ჩუმიდ გაკვირვებულმა და ამ წამს, ფრთებს რომ დახედა, ერთი ისეთი წამოიგმინა, რომ კლდეს უძრავს მისმა გმინვამ ერთგოლა მოჰგვარა...

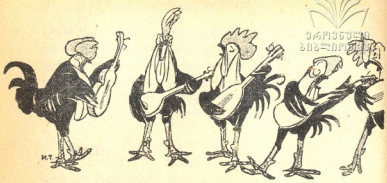
— მიშველე, ზენავ! ჩემი კობტა, ლამაზი ფრთები შეუკვეციათ. მახინჯი ვარ, აღარა მაქვს ძლიერი ფრთები. ოჰ, საზიზლარო უსამართლოებაე! რალად მინდა შენი ლატაკი თავისუფლება, როცა ვერ შევძლებ შორს, ცის სივრცეში ჩემ მწარე სევდებს კვლავ დავეშალო, ვერ მოვებვევი სულ შეხუთული რიფრაჟის სიოს, ვერ ვინავარდებ მზის სხივებზედ გალადებულო, რადგან გონჯივარ, უბედური, მახინჯი, კუტი. ნუ თუ ეხლა, ვით ბრმა თხუნელა უგზო უკვლოდ დედა-მიწის უნდა ველტოდე; ნუ თუ უღონო, მშიშარა თავივით ლობებებში უმწვოთ მუდამ უნდა ვიმალებოდე? რისთვის და რად? ოჰ, აღარ მინდა ეს უგვანო თავისუფლება, აღარ მინდა ეს ბუნება გადაფურჩქნილი, მეზიზლება სულ ყველა ესა, რადგანაც მჩაგრავს, დამცინის მახინჯს მისი სიტურფე და სილამაზე. აჰაი, მზეო! რომ იცოდე, როგორა მძულხარ, რა მეჯავრები მოკამკამე, მაცდურო ცაო! მეზიზლები შე თვალთ მაქცო, ცრუ-პენტელა სიცოცხლე და მხოლოდ შენ-კი...

ერთად ერთო მხსნელო სიკვდილო, შენ-ლა მიყვარბიყვარული
 მოდი ჩაგეკრა მაგ ცივ მკერდში, მოდი ჩემთანაშინაშინა
 გოდებდა ტორილა და თვის წამებულ პაწია გულ-მკერდს
 კლდის ნაპრალებს გასაპობად მდგრიად ახლიდა... ბუნე-
 ბა-კი ნაზი, მეტად ლამაზი ტკბილის ოცნებით იღიმებოდა
 და მზეს დიადს, მთისკენ გადახრილს, წითელ ტუჩებში ეკო-
 ნებოდა.

ცქვიტი

დიდებული საჩუქარი

(შემდეგი)

ერე, ეგ რას გიშველის? ფლილია, ცრუა, მეგობარო! წერილი-კი არა, შივი ქვა გამოატანეს, თავში დაირტყას... უნდა ჩაგიტყუოს და მაშინ ნახავ წერილს. არ გაბრიყვდე! როგორ შეიძლება, ვინც მეგობრულად დაგელაპარაკოს, ყველას მიენდო.

— მე მინდა... ვითომ წავეყვები მე-თქი, მაგას კარგად სცოდნია სოსეს კარ-მიდამო. ერთი იქამდე მიმელწია და მერე, რაც უნდა მომსვლოდა, —სთქვა მამალმა.

— ვუი, ვუი, ს.ს.უუუ! ეგ აღარა სთქვა, მოდი ბარემ ყელი გამოშკერი... თუ ძალიან მოგეწყინა, მე თითონ წავიყვან. განა მართლა მე კი არ დავსეირობ ვენახებში. ძველს ბებერ კაკლებს ვესტუმრები ხანდახან სანადიროდ, —ანუგეშებდა კოდალა. —მე წაგიყვან, ნუ იღარდებ, ვაჟკაცი მაგარი

უნდა. კირსა შიგან გამაგრება ისე უნდა ვით ქვისკენსა, რომ ხომ გაგიგონია?

— ოჰ, თუ მაგას იზამ, ჩემი ღმერთი შენ იქნები.

— ძალიან ადვილად, ძალიან კარგად.

მონადირეების ხმაურობა, ძაღლების ყუფა თან და თან უახლოვდებოდათ.

— ახლა, მეგობარო, მალლა აფერინდეთ, ხის კენწერო-ში და იქ შევაფაროთ ფოთლებს თავი. ხითათს მოვერიდოთ, ხმა, კრინტი არ დასძრავს. ეგენი ჩვენ ვერ დაგვინახავენ, გაივლიან, გაგვცდებიან და მერე არხეინად გავატაროთ დროება. საითაც გვინდა, იქით წავიდეთ.

მამალიც დასთანხმდა, აფოფხდა ისიც მალლა და უჩინარ ადგილას, ფოთლებში შეაფარა თავი.

მამალი და კოდალა ყველაფერს კარგად ჰხედავდნენ დაბლა, ხოლო იმათ ვინ დაინახავდა? გამოჩნდნენ ძაღლები ქასქასით. იმათ თან მოჰყვნენ მონადირენი, ნანადირევით დატვირთულნი. ჩამოეკიდათ წელსა და გულზე იხვები, სავათები, გნოლები, წეროები, კურდღლები და სხვა და სხვ. სწორედ იმ ხის ძირას გაიარეს, რომელზედაც კოდალა და მისი მეგობარი განისვენებდნენ.

მამალს, დახოცილი ფრინველები რომ დაინახა, ცახ-ცახი დააწყებინა, კოდალაც დიდს უსიამოვნობას ჰგრძნობდა. მონადირეთა მიერ მოვლენილმა განსაცდელმა მშვიდობიანად გაიარა, მეგობრებს არაფერი ევნოთ. ვერავინ შენიშნა იმათი იქ ყოფნა. — მამლისა, თორემ კოდალა ვის რად უნდოდა, ტყავს არავინ დაეშურებოდა და ლეშსა; მაგრამ კოდალას ასე როდი ეგონა. ფხიზლად ავლებდა თვალს აქეთ-იქით და ფიქრობდა, ყველა ჩემი მტერია და მოსაკლავად მელამუნება, ნამეტნავად ადამიანიო.

— ჰნახე? მიუბრუნდა მამალს, როცა მონადირეები კარგა შორს წავიდნენ და ორივემ თავისუფლად ამოისუნთქა. ჰნახე? ემანდე, ადამიანს ეგ ღმერთი და სამართალი აქვს: ტყე-

ში არ ინდობს ფრინველსა და ნადირს და შინაურს ფრინველსა და ცხოველს რაღა ხეირს დააყრის? შენ-კი დაგნიტია და ქათმებსა და სოსეს ოჯახს გაიძახი! თავისუფლებისთანა რა იქნება? რასაც გინდა სკამ, ჰსევამ; როცა გინდა ადგები, დაჯდები, არავინ შეგაწუხებს. რომელ ხეზედაც გინდა შეჯდები, საცა გინდა გაივლ-გამოივლი, მოსჩიქნი ფეხით თუ ნისკარტით და საზრდოს იშოვი. აბა, გადააღლე თვალი, რამ სიდიდე ტყეა. როგორი უზარ-მაზარი ხეებია... არც გამტყუნებ, რადგან ჯერ ხამადა ხარ და, თუ აქაურობას შეეჩვეე და აქაურ მცენარეების გემო გაიგე, იქნება ძალით გაგდებდე და აღარც მიდიოდე. ხომ არ მოგწყინდა მალლა ყოფნა? ჩავიდეთ დაბლა, ახლა საშიში არაფერია; შეგვიძლიან, თავისუფლად ვისტიროთ.

ორივენი ჩამოეშვნენ დაბლა; კოდალა ხის ძირს მიეკრა, მამალმა თავისუფლად ბოლთას დაუწყო ცემა ბალახით და ხმელ მოლენწილ ხეებით მოფენილს დედა-მიწაზე.

— თუ რაიმე საშიში დაინახო, ხეზე შეხტი, მეგობარო, — მისძახოდა კოდალა — და მეც აქა ვარ, ნუ გეშინიან, მოგეშველები. ქორი-კი ვერაფერს დაგაკლებს, იკოდე, და ტურა-მგლისა-კი რა მოგახსენო. ამიტომ უნდა ეცადო და ხეზე შეუფრინდე, იქ ველარაფერს დაგაკლებენ.

— ნუ გეშინიანო? — წარმოსთქვა მამალმა ამაყად: — მე ვიცი, გული მისკდება. ნეტავი ისე სხვა ჯავრი და დარდი არ მალონებდეს, — შიში რას მიქვიან?

— ფიქრი არ არის, მაგ დარდებსაც გაგიქარვებ.

ტბაზე და ოლეებზე გასვლა მეორე დღისათვის გადასდეს, რადგან კოდალამ ასე ამჯობინა: დღეს ვერავის ვნახავთ, მონადირეებისაგან დაწიოკებულები არიანო.

მეორე დღეს ორივენი ოლეებისკენ მიფრინავდნენ: წინ კოდალა მიუძღვოდა და თანაც, თითქოს მახარობელიაო, მიჰკოდამიწიოდა თავისებურად. მამალი ეხვეწებოდა, — თუ ღმერთი გწამს, ნელა იფრინე, მე შენთან სად შემიძლიან ფრე-

ნაო. კოდალა უცდიდა; ალაგ-ალაგ ხეებზე ისვენებდნენ. როგორც იყო მიადწიეს ტბას, აუარებელი ფრინველი იხვებისა, ბატებისა და წეროების ყრიაპულისაგან ყურთა სმენა აღარ იყო. მამალი, ცოტა არ იყოს, გამზიარულდა, თავისებურად ამყად გამოიქიმა თვალ-საჩინო ადგილს, ერთს ბორცვზე და იქიდან ადევნებდა თვალ-ყურს ფრინველთა მიდგორობას; ეგონა მთელი დუნია იმის ნახვით გაოცებული დარჩებოდა, მაგრამ ყურსაც არავინ უგდებდა, მხოლოდ ერთი იხვეუნა მიმჯდარიყო ტბის პირას ჩალიან ში და იქიდან ელაპარაკებოდა. დასცინოდა.

— ოჰ, რა ბიკი ხარ, რა ბიკი! საიდან მოსულხარ ტურთავ, შშვენეირო?! ცოლის სათხოვნელად ხომ არ დადიხარ? გოგოებს ხომ არ ათვალეიერებ? რომელი უფრო მოგწონს? შენ როგონდ აარჩიე, ყველაღ გამოგყვება, შენ ნუ მოუკედები ჩემ თავს... არ გიყვარს ბანაობა? მოდი ვიბანაოთ, წყალში უფრო გალამაზდები.

მამალმა მართლაც თავი შრიწონა, ნახა-რა, რომ იმისი მისვლა შეუმჩნევლად არ დარჩა და მხრები შეაფრაშფრაშა, აილო მალლა თავი და დაიყვილა.

— „ბიკოს, ბიკოს! ნახე, რომ ვამბობდი“, — ამბობდა იხვეუნა სიცილით.

ამ დროს გამოიარა მამლის გვერდზე კანკ-წითელმა ბაყაყი-ქამიამ და ისეთი მაგრა ჩაუყაკუნა თავისი გრძელი ნიკარტი, რომ მამალს თავბრუ დაესხა.

— „რა გაღრიალებს, შე, ოხერო, შენა, ვილაცა მოთრეულხარ!“ უთხრა გაჯაფრებულმა ბაყაყი-ქამიამ. — „აქ ვის კარმიდამოში ღრიალებ? საიდგან მოთრეულხარ?“ უნდოდა მეორე ჯერაც ჩაერთყა, მაგრამ მამალმაც მოიმარჯვა კლანკები, თან თვალი კოდალასკენ ჰქონდა; შეახტა ბაყაყი-ქამიას და ერთი ბუმბული გამოაგლიჯა კისრიდან. „არიქათ, ყაჩალი, ყაჩალი!“ დასცა განგაში ბაყაყი-ქამიამ. იქვე ბატები ისხდნენ და მაშინვე სისინით გამოექანნენ კისერ-წამოგძლეებულები მამლის დასასჯელად.

— ეი, ეი, ძმობილებო! — გაისმა უცხად ხმა დუქანისკენ. წი-ი-ი, კრი-იი — ვისა სცემთ, ვისა?! ყვიროდა გამბზავებული კოდალა. მამალი კოდალასკენ გამორბოდა და ნისკარტ გაღებული ბატებიც მოსდევდნენ უკან. ძალიან ცუდ დღეს დააყრიდნენ, ძმობილი რომ არ მოჰშველებოდა.

კოდალამ ქორივით დაუქროლა ბატებს, უკან დაახვეინა: შესდგით, მე და ჩემა ღმერთმა, იძახოდა კოდალა, — თორემ სულ მუსრს გაგავლებთ! იცით, ვინ არის ესა? ვისა სცემთ, თქვე ბრიყვებო?!

მამალიც გამხნვედა, მიუტრიალდა ბატებს და შეუძახა: — აბა, მოდით, მოდით რაღა, დედას აგიტირებთ მტ თქვენა! რაღა მამალი ვიქნები, სულ ბღღვერი და ბოლი არ აგადინოთ ზურგზე! ბობოქრობდა მამალი.

— წამო, მეგობარო, წამო, წავიდეთ, მოვშორდეთ ოხერ-მოხერ ხალხს! მაგათ იციან განა ადამიანის დაფასება?!

— როგორ თუ მოვშორდე? მოვშორდე-კი არა, არ ვიცი, რა ვუყო, მაგ უზრდელ ბრიყვებს, — ბრაზობდა მამალი, რომელსაც კოდალა ებლაუჭებოდა ჩოხის კალთაზე და ტყისკენ მიათრევდა.

— ეგეც ეყოფათ! წარმოსთქვა კოდალამ. — წავიდნენ, საცა თავისი დაიკვებონ, იქავე ჩენიცა სთქვან. ამას ველარ გაჰბედავენ მაგისთანა ოინებს..

— გაგინბაროიან, მე იმას ყელი ჩამოვალადრე. — შეჰკვეხოდა მამალი, როცა სამშვიდობოში გავიდნენ.

— ძალიან ვაეკაცობა მოინბარე, ძალიან, რომ მეტი აღარ შეიძლება! ხუმრობაა იმოდენა ბრბოს გაუმკლავდეს მარტოკა აღამიანი, შეაქო კოდალამ.

— მაშ, როგორ გეგონა? დაგეცადა, გაყურებინებდი იმათ სეირს!.. მოიწონა თავი მამალმა, აიბურძენა, აიფხორა და მტრების ვასაგულისებლად, გამოსაჯავრებლად საშჯერ ზედი-ზედ დაიყვილა: ხომ ნახეთ, რა ბიჭიცა ვყოფილვარო!..

ამიერიდან, როცა კოდალა ამა და იმ მტრის ამბავს ჩამოაგდებდა — ქორისას, მელა-ტურისას თუ სხვისას, — მე ვაჩვენებ იმას სეირსო, — წამოიტყოდა მამალი, რადგან კოდალას, როგორც თავად იყო დარწმუნებული, სჯეროდა მისი გმირობა და შეუდრეკელობა.

— არ შეიძლება, წარმოსთქვა კოდალამ: ჩვენ ამიერიდან ბევრი მტერი გაგვიჩნდება და, რომ უფრო არხეინად ვიყვნეთ, უნდა ჩემს ძველის-ძველ ბინას მივმართოთ. მე მაქვს დასაკუთრებული ერთი დიდი, უზარ-მაზარი წიფელი და ლამამობით იქ უნდა შევაფართოთ თავი. ისეთი ქუქრუტანები აქვს, ფულუროები, რომ იქ ვერავენ რას დაგვაკლებს, საშენო ბინაა ერთი იმ წიფელში მშვენიერი. ჰა, რას იტყვი, მეგობარო, კარგი არ იქნება? კოდალას მართლაც ეს წიფელი ციხე-კოშკადა ჰქონდა, სწორედ ქაჯეთის სიმაგრედ მიიჩნდა.

— შენთან ერთად მე ყველგან მზადა ვარ, — მიუგო მამალმა.

ასე მასლაათით მიდიოდნენ მეგობრები ტყე-ტყე და თანაც არ ივიწყებდნენ იმ ღღეინდელ ომს ბაყაყი-ქამიასა და ბატებთან, სწყველიდნენ და ჰკრულავდნენ. ემუქროდა მამალი:

ერთხელაც იქნება ჩამივიარდებიან ხელში და მაშინ ნაქვეყნათე სერიოზო.

გზახედ, სალამო ხანი იყო, მეგობრებს კაკებების გუნდი შეეფეთა. წინ მოუძლოდა ერთი დედა-კაკაბი, როგორც ბელადი, და დიდი ამბით და განგაშით ამხნევებდა თავის რაზმს და მიერეკებოდა ზევით სერებ-გორაკებისაკენ. ბელადის კაკანს სხვებიც ხმას აძლევდნენ. გაისმოდა გუგუნნი: კაკ-კაკ-კაკ-კაკ!...

მამალს კაკებების დანახვაზე თავბრუ დაესხა, მეტის-მეტს აღტაცებაში მოვიდა, აღარ იცოდა, რა ექნა, მოეწონა ფრიად კაკაბები და გაექანა იმათკენ, გადაუდგა წინ, უკრავდა თავსა, ეწონებოდა... დიდის სალმით მიეგება, დიდს კოლტობაში იყო: იმათ ცქერაში ქათმები სრულიად დაავიწყდა. „სალამო მშვიდობისა, მანდილოსნებო! სად ბრძანებულხართ? საიდან მობრძანდებით, სად მიბრძანდებით? რას გვიბრძანებთ, გემსახუროთ, მხლებელი არა ვნებავთ? განა შავისთანა ტურფა—მშვენივრები უპატრონოდ უნდა დაიარებოდეთ? მე აქ რას ვაკეთებ, უნდა შემოგველოთ თავსა, უნდა თქვენთვის მოვკვდე, — ეუბნებოდა თვალ-ცრემლიანი მამალი.

კაკებმა გზა აუქციეს, სხვა მხარეზე გაემართნენ, ისე გასრიალდნენ, როგორც ყინულზე სალა... კაკ-კაკ-კაკ-კაკ-კაკ! მამალი აღარ ეშვებოდა, მისდევდა უკან, დაივიწყა გულითადი მეგობარი კოდალა. მხოლოდ მაშინ შეეყოყმანდა, როცა ერთი კაკაბთაგანი, უფრო მოზრდილი, რომელიც გუნდს ჩობანივით გვერდზე მისდევდა, მოუბრუნდა და უთხრა: —საით, ძმობილო, საით? შენი ბოსტანი მოსძებნე, აქ შენ ბინა არა გაქვს. შენებს უპატრონე... შესდევ, გირჩევიან!

მოსწყდა მამალს წელი. „ოჰ, ვაგიწყრა ღმერთი, შე სულ-კრული შვილო, საით რას წამოეჩხირა ეს ოხერი! ფუფუ“! აღარ იცოდა, სიბრაზისაგან რა ექნა. განეგრძო დევნა, არ შეიძლებოდა, რადგან კაკაბი ჩხუბის გუნებაზე იყო, და თანაგრძნობაც კაკებებისა, ეტყობოდა, იმას ჰქონდა დამსახურებული.

რიყო, ეს თქვენ ივარაუდეთ... ქალის ფრინველებს უნდა დადეს ყრილობა მოეხდინათ, გამოეთქვათ დიდნი სქესამოსეებნი იმის გამო, რომ რაღაც ერთი ფრინველი თუ ოთხფეხი გაჩნდა და ღამე ღრიალით აგვიკლო, აღარ გვაძინებს, მოსვენებას არ გვაძლევს, როგორც იქნება და არ იქნება, უნდა მოვძებნოთ ეს დაუპატოებელი სტუმარი, ვიპოვნოთ, კარგად გავტყუიპოთ და გავაძეოთო:

„ბატონებო და ქალბატონებო, გამოხტა ჩხიკვი და დაიწყო: მე ვიცი იმისი ბუნაგი, ადვილად გაპოვნინებთ. თვით იმ ვაჭბატონსაც კარგად ვიცნობ. ის გახლავთ მამალი. კოდალამ გაიმშობილა, შინაურად გაიხადა, ბინაც იმან მიუჩინა. თავისავეთ მყვირალა მეგობარი იპოვნა. მე ძალიანაც მიკვირდა, რომ აქამდის ხმა არ ამოიღეთ. ვიცოდი, არ გესიამოვნებოდათ იმისი ყვირილი და ღრიალი, რომელიც ერთავად ყივის, რითაც ძლიერ მოსწონს თავი.

ვაჟა-ფშაველა

3060

იგავ-არაკა

ატრონმა თივა ვირს დაუყარა.
ყურებ ფლარტუნით შეექცა ნელა;
სქამა, გამოძღა, დაიყოყინა
და, რაც გადარჩა, ფეხით გასთელა.
მეორე დღეს კი ვირს დალონებულს
კუქსა უწვავდა მწარედ სიმშილი;
ბევრი ითმინა, ჭანცი მიუწყდა,
შექამა თივა ფეხ ქვეშ თელილი.

ნუ ვაიციანებთ იგავ-არაკზედ,
აქ სულ სხვა რამე იგულისხმება:
რეგვენი წამით კმაყოფილია,
ხვალინდელი დღე კი ავიწყდება!

ა. შანშიაშვილი

ბ უ

უმ ფეხი გამოჰყო, მეც ნახირ-
ნახირო"—დამაყრით ყოყინას, ჩემო
პატარა მსმენელებო, როცა ჩემ თავ-
გადასაეაღს ვიამბობთ.

„ჯერ ყვავი რა შეილია, ბუც
ნახირში ერევაო"—იტყვით, მაგრამ
ნუ დაივიწყებთ, ჩემო ბატონიშვი-
ლებო, რომ დედამიწაზედ არ არის
ისეთი ქმნილება, რომ თავის თავი

ერთ რამედ არ შიანდეს და ამიტომ მეც, როგორც ბუნების
ერთი ქმნილებათაგანი, ჩემ თავს ერთ რამედ ვრაცხ. ამიტომაც
მსურს ავიცილო თავიდან ის ცილისწამება, რომელიც ყვაე-
მა თავის „საჩივარში“ ვიამბობთ.

მაგრამ ყვავის ცილისწამება რა არის, როცა მთელი კა-
ცობრიობა ცილსა მწამებს და სიმაართლის თვალით არ მიყუ-
რებს არც შე და ჩემის გვარის ფრინველებს, როგორიც არი-
ან: ქოტი, კინო, ზარნაშო და სხვანი!

მართალია, ბუნებას არ დაუჯილდოებია არც მომ-
ხიბლავის სილამაზით და არც დიდის ჭკუითა და გონებით,
მაგრამ, რაოდენადაც ყოველი ქმნილება კმაყოფილია თავის
ბედისა, ჩვენც მადლიერნი ვახლავართ, რადგან ბუნებას
იმოდენი ჭკუა კი მოუცია, რომ თავი შევიინახოთ ჩვენის
შრომითა და შეცადინებოთ.

ან რას მიქვიან ქკვიანი და ლამაზი?!

განა ყვავეზე უქკვიანესი და ულამაზესი ცოტა მხოლოდ უფროსანთა შორის?

ტყუილად კი არ არის ნათქვამი: „ყვავესაც თავის ბახალა მოსწონსო!“ მოსწონდეს, ბატონებო, მხოლოდ ჩვენ რად გვაძაგებს?

აქო და დღის სინათლისა ეშინიანო, რომ გაიძახის ის ვაყბატონი ჩემზედ, ვითომდა რაო? ჰაი თუ უნდა შავ ბიქსა, ისეთი სულელი ვიყო, რომ შიგ ბრკყალებში ჩაუვარდე? ვერ მიართვეს! მაგ სიამოვნებას ვერ მივანიკებ ჩემს დიდ ბრალმდებელს იმიტომ, თუ ვნებავთ გაიგოთ, რომ, როგორც იმას და მასთან ყველას, ჩვენცა გვაქვს სიცოცხლის სურვილი, ჩვენც ვიცით და გვწამს, რომ სიცოცხლე ტკბილი და სანეტაროა. ამიტომაც ყველა თავის-თავს უფროთხილდება. არავინ განზრახ თავს არ გასწირავს უსაფუძვლოდ. მე რაღად უნდა ჩავეარდე საფრთხეში, როცა წინ და წინვე ვიცი, თუ დღისით გამოვჰყავ კარში თავი, არა თუ ყვავები, არამედ იმაზე უფრო მძლავრი და უძლურიც-კი ჩემზედ გამოინადირებენ და ტყავს გამაძრობენ?!...

ჰეი გიდი! ტყუილად კი არ უთქვამთ: „სხვა სხვის ომში ბრძენიო?“ განა მე არ ვიცი, რომ სინათლე სჯობია სიბნელეს? ვიცი და კარგადაც ვიცი, მაგრამ რა ვქნა, რომ დღისით არ მიშვებენ ლუკმა-პურის მოსაპოვებლად ჩემი მოსისხლე მტრები? ვითომ და ისეთი სუსტი მხედველობა აქვს ბუს, რომ დღისით ვერასა ჰხედავს. სრულიადაც არა, თქვენმა მზემა!

თუ ბუნება გიყვართ, ჩემო ცელქო მსმენელებო, და სოფლად თვალ-ყური გიდევნებიათ ტყისა და მინდორ-ველის ცხოვრებისათვის, უთუოდ შეამჩნევდით, რომ ჩვენი გვარი დღისითაც ლამაზად გამოდის საზრდოს საშოვნელად და ხშირ ტყეშიაც ადვილად იკვლევს გზა-კვალს, საცა, რასაკვირველია, მოსისხლე მტერი არ ვგულება.

ჩვენი თვალი ისე ფარსაგად მოუწყვია ბუნებას, რომ დღისითაც ისე კარგად ვხედავთ, როგორც ღამით. როცა სინათლეა, ჩვენის თვალების ბაიები პატარავდება, როგორც რიგია, და მხედველობაც ისეთივე სალი გვაქვს, როგორც სიბნელეში, როცა ჩვენის თვალის ბაიები ძალზე ფართოვდება, განიერდება. სხვა ცხოველებისა და მათ შორის ადამიანის თვალების ბაიებზედაც ასეთივე გავლენა აქვს სინათლესა და სიბნელეს, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ჩვენ ამ შემთხვევაში დიდი უპირატესობა გვაქვს—სიბნელეში ჩვენ ვხედავთ და თქვენ-კი არა. ეს ხომ იმის უტყუარი საბუთია, რომ ჩვენი აგებულება შესთვისებია საზრდოს მოპოვებისათვის ბრძოლაში იმ ვითარებას, რომელშიაც გარემოებას ჩაუგდიაართ. ეს ჩვენის თვალების თვისებაც ხომ ერთი პირობათაგანია ჩვენის ცხოვრების დაცვისა და უზრუნველ ყოფისათვის. ეს რომ არა, ხომ შიშნულით დავიხოცებოდით? მაგრამ ბუნება სამართლიანია, ჯორებს როდი ასდევს ის დალოცვილი, სასტიკსა და უცვლელ კანონებს ადგია. აი გუშინდელ ამბავს მოგიყვებით.

ბლიადიანთ ეზოში რომ ძველი ციხე-დარბაზის ნანგრევები გახლავთ, სწორედ იქა მამქვს მე, თქვენს მორჩილ მონას, სახლ-კარობა. სადილობისას, როცა ყველანი დასაბურებლად წავიდ-წამოვიდნენ, შემოგვესმა ბელურა ჩიტების ჟივილ-ხივილი. გამოვიხედე ჩემის ბუდიდან, ვნახოთ, ბელურები ბედელთან მოგროვილან და ხორბალს ჰკენკავენ. გავეჩანე, ვსტაცე ბრკყალები ქურდ ჩიტუნას და შევიტანე ერთხელ მტრის მოსაგერებლად აშენებულ და ახლა ჩემს ანაბარად მიტოვებულ ციხეში; დავჯექი და არხეინად შევექეცი მეც სადილს.

ახლა თქვენ თითონ იფიქრეთ, მიშლის თუ არა მზის შუქი ხედვასა!..

ერთხანად ხის ფულუროში ვცხოვრობდი, ტყეში. იქიდანაც ხშირად, როცა მომშივდებოდა, მოვკრავდი თვალს ან

პატარა ფრთოსნებს, ან მინდვრის თავეს და, იცოცხლონ
მე იმათ მივაძლებოდი ხოლმე!

რამდენჯერ დამღვენებიან ყვავ-ყორნები და სხვა ფრთო-
სნები დღისით, მაგრამ დავძრომივარ ხელიდგან. ჩვენი ტვი-
ნი უყვარსო, რომ ჩივის ყვავი, მართალია.

ჩიტის ტვინი მეტად გემრიელია. ამიტომაც ჯერ ტვინს
ამოვკორტნი ხოლმე და მერე ჩიტს ისე გადავყლაპავ ფრთი-
ან-ძვლიანად, როგორადაც თავეს ან ხარბუზას, ბუნჯანკალს
და ქია-ლუას. ულავ! და გადუძახებ მახარიას ქვებში.

მერე ნეტავი იცოდეთ, როგორი მძლავრი კუჭის წვე-
ნია ჩვენს მახარიას ქვებში!

სულ მოკლე ხანში იხარშება შიგ ჩავარდნილი ცხოვე-
ლი, გარდა ფრთა-ძვალ-ბალნისა, რომელიც ბურთივით იკუ-
შშება და რჩება მოუხარშველი დრომდე. მხოლოდ როცა ეს
დრო დადგება, მოგვივა გულის ზიდილი, გაეიზმორებით, თავს
ავიღ-დავიღებთ და პირიდან წამოვავდებთ ამ ჩვენთვის ურ-
გებ ბურთს. რომ აიღოთ ეს ბურთი და გასინჯოთ, დარწმუნდე-
ბით, რომ იქ არის ფრთა-ძვალი და თმა.

ისევ თქვენ, ჩემო პატარებო, თქვენა ხართ ჩვენთვის
უვნებელნი და ისიც ძალა-უნებურად, რადგან დღისით მტრებს
ვემალებით და დალამებისას, როცა კარში გამოვდივართ, თქვენ
იძინებთ. თორემ, ვინ იცის, თქვენი მშვილდ-ისარიც ჩვენ მო-
სისხლე მტერთა შორის ყოფილიყო! თქვენი მამები და და-
ნარჩენი ადამიანები კი ვერაფრად გვწყალობენ.

აი წასულ კვირას ჩემს მასპინძელს—ბესარიონ ბლიაძეს
წვეულობა ჰქონდა.

მთელი სახლი და კარ-შიდამო გაჩირაღდებული იყო.

როგორც მოგეხსენებათ, სინათლის შუქზე ძლიერ უყ-
ვართ ნავარდობა ბუნჯანკლებსა და პებელებსა; სხვა უბნიდან
სულ აქ მოაწყდენ.

— «ქურდს რა უნდა და ბნელი ღამეო,» ნათქვამია. ჩვენც
ეს გვინდოდა.

გადმოვეფრინდით თუ არა შებინდებისას ბუდედგან ვუკუ
ვექანეთ მინდვრებისაკენ, ამოველიტეთ მინდვრისაკენ
გავეძებით ლაზათიანად და შემდეგ შევექეცით სინათლეზედ
შეგროვილ მწერებს და ჩავიტკბარუნეთ პირი.

რომელი მუშაა, რომ კარგი მოსავლით გახარებული არ
ამღერდეს. რა გასაკვირველია, რომ ჩვენც, გამაძღრები, ავმ-
ღერდით და ავხმაურდით! მართალია, ჩვენს ხმასა და სიმღე-
რას არად აფასებენ, მაგრამ რა გავწყობა? ვისაც როგორ შე-
უძლია, ისე ხარობს და გალობს.

როდის იყო და ვის უნახავს, რომ ჩვენ ან ხმითა და ან
გალობით თავი მოგვწონდეს?

აქო და ბუ იძახისო, შეიქნა ერთი ალიაქოთი: ვინ ქვას
წამოავლო ხელი, ვინ ჯოხსა და ვინ თოფს.

ჩვენდა საბედნიეროდ, ადამიანის თვალი ბნელში ვერა
სჭრის, თორემ შავლამეს დაგვაყენებდენ.

— ისროლე, ბიჭო, ისროლეო!— მიძახა ერთმა მოხუცე-
ბულმა თოფიან ყმაწვილ კაცს.

— რას ვესროლო, შე დალოცვილო, ვერასა ვხედავო,—
მიუგო იმან და ჩვენდა შესაშინებლად გაისროლა ჰაერში.
ჩვენც ავიკრიფეთ და გავექანეთ მინდვრისაკენ. ვინ მოსთვ-
ლის, რამდენი მტერი გავანადგურეთ ჯეჯილისა და ხე-ტყისა
იმ ღამეს?

ეჰ, მახლას! სიკეთისათვის სიკეთე ვის უქმნია?

სიკეთეს ვინა სჩივის, ისეთი დაუჯერებელი ამბები უამ-
ბეს ერთმანერთს ბლიაძის სტუმრებმა, ისეთი ქორები შოკო-
რეს ჩვენის ხმის შესახებ, რომ გული გამიწვრილეს.

— ნინიკანთ ვასიკოს სიკვდილი სულ მაგ დაწყევლილ
ბუს ბრალიაო,— სთქვა ერთმა.

— ეგ ნამდვილია?— დაუმატა მეორემ, — მეგათი ძახილი
რომ სიკვდილის ნიშანია, ეს უეჭველიაო და სხვა და სხვა.

იმე! გავსკდი გულზე, გავსკდი, მაგრამ, აბა, რა უნდა
მექნა? მიწაზე ჩემთვის.

„საცა იყო, ჩემად იყავ, ყური არ გაათაჩუნო“
 ზეა, ბატონებო, ნათქვაპი.

ვინ ჩივის? რაც მართალია, მართალია! დღის ფრინველები გვჯობნიან ქკუითა და გონებით, მაგრამ ვინ იცის? შეიძლება იმათი ქკუა-გონება უფრო დაჩლუნგებულიყო, ჩვენ მდგომარეობაში რომ ჩაეარდნილიყვნენ. დღისით ნუ გამოჩნდები, ხმას ნუ ამოიღებ, ქვეყანას ნუ შევხედავ, ქკუსა და გამოცდილებას ნუ ისწავლაო და, აბა, მითხარით, საიღამ ვიქნებით მეტის ქკუის პატრონი?

ის-კი არა და იმ დღეს თქვენი მსაჯული გულამოსკენილი ჩიოდა, ესა და ეს ქვეყნები არ მომივლია და გულნაკლულად ვარ, რომ იქაურის ხალხის ამბავი არ ვიცო.

ბევრი ცოდნაც კარგია, დიდი ქკუაც მეტი ბარგი არ არის, მაგრამ ვინ მოგართვა? კიდევ ჩვენი ბედი, ბუნებას ისე შეუქმნია ადამიანი, რომ დღითი-დღე ლუკმა პურის მოპოებისათვის შრომობს, თორემ თავისუფალი რომ ყოფილიყო, მოგვდგებოდა და სულ გაგვანადგურებდა რალაც უცნაურის ჯავრის ამოსაყრელად!...

უქკუობის ნიშანია, მა რა ჯანაბაა, რომ შარშანდელ ჩემ ათის ბარტყიდან მხოლოდ სამი ძლივს გადაირჩა. დანარჩენი შეყლაპეს ჩემმა მამიდაშვილებმა. მერე რისთვის? სულ ტყუილუბრალოდ: ერთი ვირთხა დაეჭირათ და ვერ მორიგებულყვნენ. აქაო და თქვენ რად შეგვეცილეთო, დასცემოდენ საცოდავ ჩემ ბარტყებს და შეექამათ.

ღმერთთან სწორი სჯობს, ერთი ბუ მეც შემომექამა ხელში, მაგრამ ის ხომ საიმისო იყო: დასნეულებულიყო და ძლივს-ლა დაფოფხავდა. რალა სასიცოცხლო იყო? ავიღე და შეესანსლე!

თქვენ-კი, დიდო ბატონებო, როგორა ჰფიქრობთ? თქვენ-კი არა სქამთ ერთმანეთს? იმდენი სიკეთე ჩემს შვილებს მისცეს, რამდენი კაცისაგან დაბეჩავებული, დამშეული და საიქიოსაკენ მიმავალი ადამიანი მე მენახოს!

დიალ, ბატონებო! თქვენც არ უკადრისობთ... მოქმედებთ...
 კმა-შესმას, მაგრამ უფრო კვიანურად, უფრო მზახვარებშია
 და უფრო მალულად, ვიდრე ჩვენ. ტყუილს ვამბობ? არ მე-
 თანხმებით?

მაშ, მობრძანდით სამედიატორო სამართალში, დეე იქ
 განგვიკითხონ!...

ივანელი

თოვლის ფიფქების თავგადასავალი

აღლა, ძალიან მალე დედა-მიწიდან, ცივ-ზამთრის ღრუბლების წიაღში გაჩნდა თოვლის სამი ფიფქი.

ჯერ თითო ნამკეკა, ფერფლივით მსუბუქები იყვნენ და თავ-გზისა არა გაეგებოდათ-რა. მალე თვალი მოჰკრეს თავიანთ მსგავს ძველ ფიფქებს, რომლებიც ათი ათასობით ირეოდნენ,

ფუთფუთებდნენ, დაფრინავდნენ პეპელებივით ჰაერში, და დიდ სიხარულს მიეცნენ.

— ჩვენ სამნი ერთმანეთს აღარ დავშორდებით და სულ ერთად ვიქნებითო! სთქვეს ახალმა ფიფქებმა, ჩასკიდეს ერთმანეთს ფაფუკი გინგლები და მოჰყვნენ ცეკვას უსახლგრო სივრცეში.

მალე მტერი მოგიკვდეთ, მალე თქვენ ერთმანეთს დაშორდეთ!—უთხრა ძველმა ფიფქმა, რომელიც ისე დამძიმებულიყო, რომ თავს ძლივს იმაგრებდა ჰაერში.

-- უკაცრავად! შენსავით ზანტი როდი გახლავართ, რომ ერთმანეთს ვერ მივყვით და გავცალკევდეთ!

— ისე გაგაცალკევებენ, თქვენმა გაზდამ, რომ ერთმანეთს თვალიც ვეღარ დაჰკრათ!—მიამახა დროულმა ფიფქმა. მოსწყდა სიმძიმით ღრუბელს და ჩამოვარდა ძირს, ნისლიან სიღრმეში.

ამოვარდა სასტიკი ქარი. ნორჩმა ფიფქებმა შიშით კანკალი დაიწყეს. დაუბერა უფრო ღონივრად გრივალმა, დასძ-

რა ისინიც, სხვა აუარებელ ფიფქებთან ერთად, მან შეტანა მოფანტა.

ჯერ უფროსი ფიფქი დაეშვა ძირს დასავლეთისაკენ და ერთ მაღალ ხეზე დაეცა დაბურულ ტყეში. მეორე და მესამე დები კიდევ კაი ხანს დაფრინავდნენ მაღლა-მაღლა. ქარი ძირს არ უშვებდა და ჰაერში ათამაშებდა, წიღმა-უკულმა აპრო-წიალებდა.

მერე მეორე ფიფქიც მოიტაცა ქარიშხალმა და დიდ მთის წვეროსკენ გააქანა.

დარჩა მესამე ობლად. ცოტა ხნის შემდეგ ისიც დამძიმდა და წამოვიდა ქვევითკენ.

მიქროდა ფიფქი და ბრ იცოდა საით. აი, გამოჩნდა თოვლითა და ყინვით გადაპენტილი მთა, რომელიც მრისხანედ გამოიბღვირებოდა და მესამე ფიფქი იქ ჩააგდო ქარმა ერთ ხრამში.

— ეს კავკასიონის მთების დიდი მყინვარია, — ყაზბეგი, და შენ აქ უნდა იყო, ამიერიდან შენს დებს თვალით ვეღარ იხილავ! — მიადახა ქარმა და ზუზუნ-ზუზუნით სხვა მხარეს გაუქროლა ..

გავიდა დიდი ხანი, რამდენიმე წელიწადი. ერთ მშვენიერ მაისის დღეს შავ ზღვაში, მთის სიმაღლეზე აგორებულ ქაფიან ზვირთების ბიბილოზე, სამი ანკარა და გამკვირვალე წვეთი შეხვდა ერთმანეთს. ეცა სიხარულით წვეთი, წვეთს, ჩაებუტნენ ერთმანეთს და განუყრელ მეგობრებად გახდნენ.

ეს ის სამი დანი იყვნენ, ღრუბლის წილში რომ ერთხელ თოვლის ფიფქებად გაჩნდნენ. სასწაულმა ისინი ისევ ერთად შეჰყარა. იცნეს ერთმანეთი, მოიგონეს წარსული და მოუყვნენ ერთმანეთს, რაც თავს გადახედოდათ მას შემდეგ, ქარბუქმა რომ გაჰყარა; როგორ დაეძებდნენ ერთმანეთს და აი შეხვდნენ კიდევ ამ ზღვის ტალღებში.

— მე მომიტაცა ქარმა და კაცკასიონის უღელ-ტეხილზე და
 მალალ და შეუვალ მთებით შემოზღუდულ სვანეთს. და
 ქას შუა მდებარე ფასის მთაზე ჩამომაგდო, დაიწყო თავის
 თავგადასავალი იმან, რომელიც ერთ დროს პირველი იყო
 სამ ფიფქში: — დიად, ჩამოვარდი და შევრჩი ერთ მალალ ხეზე.
 იქ ბევრი სხვა ფიფქიც დამხვდა, რომლებიც გაყინულიყვნენ,
 მძივებივით ასხმულიყვნენ ტოტებზე და აღმასის თვლებივით
 ბჰყვრიალებდნენ. მეც იმათ მივემატე. მყუდროება და ხალ-
 ვათობა დიდი იყო, სიხარულითაც მიმიღეს, მაგრამ თვალი
 და გული თქვენკენ მრჩებოდა.

ვესკუბე ხეზე დაღონებული, ხმა გაკმენდილი და თქვენ
 გიგონებდით.

მოფრინდა შავი ყორანი და, რომ გაიგო ჩემის მწუხარების
 მიზეზი, დამჩხავლა:

— ნუ დაღონებულხარ, სპეტაკო ფიფქო! გავა ზამთარი
 და ქვეყანა გათბება. გაზაფხულის მზე გაგაღნობს შენა და
 სხვა ფიფქებს და წვეთებად გაქცევთ. წვეთი წვეთს შეუერთ-
 დებით და ნაკადულად გახდებით; ნაკადულისთვის ხომ გზა
 ყოველგან ხსნილია. დაეშვებით ხევ-ხევ, მოედებით მინდორ-
 ველს და მაშინ იქნება ისევ შეგყაროს ბედმა დაკარგულ
 დებსაო.

ვინ იცის, რამდენჯერ გამოანათა იმის შემდეგ მზემ და
 ისევ ჩაქრა. დრო მძიმედ მიდიოდა უდაბურ მთაში. ვხედავდი
 მხოლოდ, როგორ დაბტოდნენ ციყვები ხეებზე, როგორ
 დარბოდნენ კურდღლები თოვლის ბეჭობზე და უკან ათასი
 მოსისხლე მტერი დასდევდათ.

ყინულთა მამა მთავარი-კი რთავდა და ჰქარგავდა ვერცხლის
 სევადით, — ქირხლით, ხის ტოტებს; სიცივისაგან აბუზული
 ფრინველები ეკრობოდნენ ერთმანეთს ჩასათბუნებლად.

ყვავის წინასწარმეტყველებამ იწყო გამართლება: ზამთარ-
 რი ნელ-ნელა მიიპარებოდა, დღითი-დღე სითბო მატულობდა.

გაყინული ფიფქები ლხვებოდნენ დღისით ნელ-ნელა მზავსებ
 ლამ-ლამე ისევ იყინებოდნენ.

გაზაფხულმაც მოატანა. ფიფქები გადნენ, გაწყალდნენ და ჩამოცვივდნენ ძირს წვეთებად. ამათ ჩემი წვეთიც მიემატა და წკანწკარით დავეშვით დაღმართზე პაწაწკინტელა ნაკადულად. ნაკადული ნაკადულს მივემატეთ და ჩავედით მდინარე რიონში, რომელიც ფასის მთიდან გამოდის.

მიიჩქაროდა შუილით რიონი და მიარბენინებდა თავპირის მტვრევით ყინულების ნაჩებებს, რომელთაც ქაქა-ქუჭი გაჰქონდათ, როდესაც ერთმანეთს ეჯახებოდნენ.

რიონმა რაქაზე ჩამოიარა და მერე იმერეთში ჩამოვიდა. ქუთაისამდე ძალიან გაშმაგებული მირბოდა, მერე-კი თან და თან მდორედ დაიწყო დენა. ქუთაისს ქვემოდ მდ. ყვირილა მოგვემატა და ორპირთან—ცხენის წყალი. ამ მდინარესაც ფასის მთაში აქვს სათავე, რიონთან ახლო, მაგრამ თავიდანვე იმიტომ ასცდა რიონს, რომ ჯერ სვანეთს ჩამოუარა, მერე იმერეთ-სამეგრელოს საზღვარს, ორპირთან ისევ შეუერთდა დობილს და მერე ერთად შავ-ზღვაში ჩავიდნენ, ქალაქ ფოთთან. მეც იმათთან ჩავეწვეთე ზღვაში და მას აქეთია სულ იქა ვტრიალებ: ხან ძირს, ბნელ უფსკრულში მოვექცევი და ხან მაღლა, ნათელ ზემო-პირზე ამოვხტები. გზა-გზა სულ თქვენ გათვალისწინებდით, გკითხულობდით იმ მღვრიე და ღრიალა ტალღებში, მაგრამ ვერ გავიგე თქვენი ასავალ-დასავალი. ბოლოს იმედი გადამიწყდა, გამოგიგლოვეთ კადეც და იმ სწორედ ამ უიმედობის დროს-კი შეგხვდით, ჩემო მარგალიტებო, ამ ზღვის ტალღებში“.

ახლა მეორე წვეთმა სთქვა თავისი ამბავი:

— „მე გრიგალმა გამაფრინა ერთ უშველებელ სიმაღლისაკენ, რომლის

„ბუმბერაზ მთანი მღუმარედ

ცათამდე აყუდებულნი,

სხედან, ვით დევნი, სპეტაკის

ყინულ-გვირგვინით შემკულნი.

მათ კლდიან გვერდებს ღრუბელნი
 შავადა ზედ დასწოლიან
 და მრისხანებით ქვეყანას
 წარღვნითა ემუქრებიან*.

ეს არის კავკასიონის მთების ყველაზე უდიდესი წვერო, იალბუზი, რომელიც ხუთ ვერსზე მეტია სიმაღლით; ზამთარ-ზაფხულ აუღებელი თოვლით არის შემოსილი და საშინელ სუსხსა და ცივ ქარს ჰგზავნის საქართველოში. ჩამოვევარდი იქ და ისე მაგრა შევეყინე მთას, რომ ხსნას აღარ მოველოდი და ყველაფრის იმედი დავკარგე. მიდიოდა დრო და ეამი დაუსრულებლად. გადავწყვიტე სამუდამო, გამოურკვეველ ძილს მივცემოდი. მაგრამ გადმომხედა მზემ და, ყინულის სისქეში გამომწყვდელი, გამომალევიდა. მოსკდა ციკაბო კლდიდან მყინვარის ერთი ქიმი და დაეშვა ზევადა ეს მთის ოდენა ნაგლეჯი ქვევითკენ. მეც იმ ნაგლეჯში ვიყავი შეყინული და მელირსა თავისუფლება. დაგვხედა მზემ, გამოგვიქროლა თბილმა ქარმა და ვიწყე დნობა. მაგრამ გამდნარი და მალლიდან ნაცრემლი წვეთები ისევ ვიყინებოდით ძირს და დიდრონ სვეტებად ვკეთდებოდით. მოუმატა მზემ სითბო, გაგვადნო და გვაქცია წყლად. დავეშვით სიხარულით ხეეში და მალე ერთმა პატარა მდინარემ ჩაგვყლაპა. მდინარე შეუერთდა შფოთიან ენგურს. მირბოდა ენგური გაშმაგებით ერთ ვიწრო, დაკლაკნილ ხეობაში, რომელსაც აქეთ-იქით აპყუდებია შავად დაბურული მალალი მთები და ზედ ჯარებივით ჩარაზმულან ყოველ გვარი ხეები: წიფელა, თხმელა, წაბლი, მუხა, ბზა, ცაცხვი, რცხილა და სხვ.

მირბოდა საშინელის შუილით ენგური დასაველეთისაკენ. ჩაგვატარა ქვემო-სვანეთსა და სამურზაყანოს შუა, ოქუშსა და ზუგდიდისაკენ და მიეცა შავ-ზღვას ანაკლიასთან.

ვინ იცის, რამდენი ხანი გეძებდით, მაგრამ ამითი არ დავლალულვარ, გული არ ვამტეხია, არც იმედი ვადამიწყვე-

ტია თქვენის ნახვისა და აი მართლაც გიპოვნეთ, ჩემო ნაშთო-სის წვეთებო, გენაცვალეთ პატარა სიყმეში“.

— მე ყაზბეგის მყინვარის კალთაზე დამაგდო სუსხიანმა ქარიშხალმა და ღმერთმა იცის, რამდენ ხანს ვეგდე თვალ-უწვდენელ ხრამში, სადაც ნიაფიც-კი არ გვეკარებოდა, — სთქვა მესამე წვეთმა: ზემოდან ახალ-ახალი თოვლი გვემატებოდა და საქაჩავივით გვაწვებოდა. საშინელმა სუსხმა მე და ჩემი მეზობლები გაგვამაგრა და ხორხოშელასავით თიემატ მარცვ-ლებად გაგვხადა. ზემოდან კიდევ და კიდევ ნამქრები გვაწვე-ბოდნენ, ჩვენც ერთმანეთს ვაწვებოდით, ვეკვოდით და ამა-სობაში კლდესავით მაგარ ფილაქნებად გადაიქცეთ. აღარ მეგონა, თუ თქვენ, ან ნათელ ქვეყანას და ჩემ სამშობლოს ლაყვარდ ცის გუმბათს კიდევ დავინახავდი როდისმე...

რამდენისამე წლის მწუხარებისა და მუნჯად ყოფნის შემ-დეგ ამ ჯურღმულში, ერთ დღეს საშინელი ქექა-ქუხილის ხმა შემომესმა, მყინვარმა ზანზარი დაიწყო, გაიპო თავით ბოლომ-დინ და... კიკიტა!.. შხის მხიარულმა სხივმა-კი ჩამოგვანათა თავის ცნობის მოყვარე თვალებით.

— რა ამბავია, მზეო, მზე-ქალაე-მეთქი, ვკითხე.

— ბევრი არაფერი! ყინული გასკდა ხრამის მოსახვევში და იმისი ხმა იყოვო, მიპასუხა მზემ ღიმილით. მაგრამ რად-გან მე ამისი არა გამეგებოდა რა, დაწვრილებით მიამბო ყვე-ლაფერი:

— მთაში რომ ბევრი თოვლი ჩამოწვება, სქელ ყინუ-ლად გახდებო. ეს უზარმაზარი ყინული უძრავად-კი არა ძვეს ერთ ალაგას, შეუმჩნევლად ცურავს ქვევით-ქვევით, რაკი ზემოდან მოხვევებულ თოვლის სიძძამე აწვება.

„მიიზღაზნება ეს უშველებელი ყინულის მთა გველეშა-პივით და იკლავება მიხვეულ-მოხვეულ ხრამებში. ხან გაიშ-ლებს, ხან ისევ შეიკუმშება მაგარ ცოშივით. მერე სითბო გააღბობს, წყლად გახდება და გადმოჩნრილებს მთის წვე-როდანაო“.

მართლაც ასე მოხდა დიდის ხნის ლოდინის შემდეგ მე მყინვარის სისქის ზემო პირზე მოვექეცი. ბევრმა ჩემმა მეზობელმა გამასწრო, რადგან ჩემ ზემოდ იყვნენ შეყინული და, რაკი ზემოპირი უწინ ლხვება, ისინიც ზოგი ზევებად ჩამოწვა და ზოგი ნიაღვრებად ჩამოჩახჩახდა. ბოლოს რიგი ჩემზედაც მოდგა: გადნი წვეთად და ჩამულაპა ნიაღვარმა. ახლა-კი შეშველა-მეთქი, ვიფიქრე, მაგრამ ჩემ სიხარულს მალე ფრთა შეეკვეცა და მზე დამიბნელდა: ჩვენი რუ კლდის დიდ ნაპრაღში ჩაეშვა და მეც, რასაკვირველია, თან ჩამიტანა — ბნელ ჯურღმულში. ვიდინეთ და ვიდინეთ უზომო ხვრელების დარბაზებში; ვირბინეთ და ვირბინეთ ქვესკნელში წყაროებად...

რამდენსაც ძირს მივდიოდით, იმდენად მიწა ცხელი იყო. ბოლოს ისეთ სიცხეს მივატანეთ, რომ ავდულდით და ცხელ წყაროებად დავძვრებოდით დარანიდან დარანში, მღვიმიდან მღვიმეში. ერთ ალაგას ვიპოვეთ ხვრელები მიწის ზემო პირისაკენ და ამოვჩუხჩუხდით თბილ სამკურნალო წყაროებად. მოვიდა ხალხი, გავგისინჯა, შეგვამოწმა და სამარგებლოდ გვცნო სხვა და სხვა სნეულობის გასაკურნავად, დაგვაგუბეს აუზებში და დაიწყეს ბანაობა.

ნაბანი წყალი მიღებით კარზეგაგვიშვეს, და როცა ცხარე მზემ დაგვხედა, მე ოშხიერად ვიქეცი და ავეორთქლდი ზევით, მალლა ჰაერში, იქ, სადაც პირველად თოვლის ფიფქად გავჩნდი. იქ რომ ცივი ქარი მომხედა, ისევ წვეთად გადავიქეცი, ჩამოვეყევი წვიმას ამ ზღვაში და აი თქვენ-კი შეგხვდით, გენაცვალოთ, თქვენი დაკარგული დაიკო!"

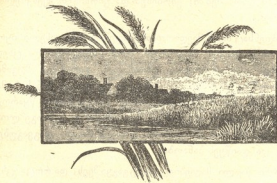
კიდევ დიდ ხანს ბუტბუტებდნენ შხაპუნით სამნი დანი და ლაპარაკით ვერა ძღებოდნენ.

— რა სასიამოვნოა, დებო, რასაც ბოლო კეთილი აქვს! სოქვა პირველმა დამ.

— ოლონდაც! მგას რა სჯობია! მგრამ ისიც არა ნაკლებ სასიამოვნოა, რომ ავი წინასწარმეტყველება შოლოდ ნახევრად გამართლება! — დაუმატა მესამე დიამ მილით.

თეო კანდელაკი

გაზაფხული

ო აზაფხულიც მოგვივიდა,
ახმაურდა მთა და ბარი,
მწვანე კაბით შეიმოსნენ
მცენარენი შიშვლად მდგარი.

მოკამკამე ცას უცინის
ტურფა მდელი ანც-მდელეფარი,
თითქოს შესთხოვს უზენაესს,
რომ აპკუროს დილის ცვარი.

ფრინველთ ტკბილი ჟრიაშული
მთელ მიდამოს ეფინება,
ამ ბუნების დღესასწაულს
მზე უცინის, ელიმება.

ნაკადული ვერცხლის ცვრებით
კოკობ ვარდებს ეგებება,
ისიც, ეშხით თავ-რეტ-სხმული,
მის სველ ტუჩებს ეპკურება.

ნადიმშია მთლად ჩანთქმული:
ტყე, მინდორი, მთა და ველი;
ბანს არ აძლევს მარტოდ-მარტო
ხალხთ მიდამო, ხალხთ სოფელი.

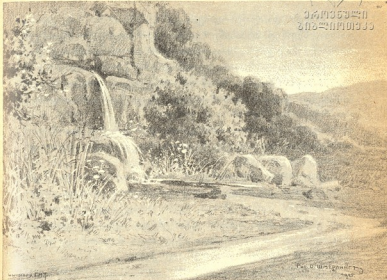
ამ მაშვრალთა ბანაკიდან
 კვლავ მოისმის ტანჯულთ კვნესა, ბიზლირთა
 კვლავ სწყველიან თვის გაჩეს,
 კვლავ სწყველიან სიცოცხლესა.

მათ ვერ იტკობს გაზაფხული
 და ვერ ხიბლავს ფრინველთ სტვენა,
 ვერ იტაცებს სატრფიალოდ
 ნაკადულის ცელქი დენა.

სულ შემხუთველ ჯაფისა წინ
 ხსნის იმედიც-კი უკრებათ,
 და სიმშლი, ფრთებ შესხმული,
 გარს ევლება, ემუქრება.

დ. თურდოსპირელი

ნაკადულნი

(მაქსლი)

ლდის მწვერვალებიდან, სადაც მუდმივს მყუდროებაში ბრწყინავენ ყინულნი, მზის მახლობლად მყოფნი, მაგრამ იმის აღფრისის მონატრულნი,—მორბოდა ნაკადული. ოდნავ შესამჩნევ ვერცხლებრივ სალტედ გამოჩანჩქარებდა ყინულის ქვე-

შიდან და უძრავ კლდეთა შავ გულმკერდზე მისრიალებდა... გზა იმისი ვიწრო იყო, ვით ცრემლის ნაკვალევი.
აგერ უფრო გაბედვით გადაბტა ნაკადული ქვიდან ქვაზე, განივრად გაიშალა, უფრო დიდებულად გამოამსკვირვალა

მზის სხივები და ლაევარდოვან ცის კამარა... და ზღაპრულად დაბლა, მწვანედ მოზიბინე ხეობათა და დაბურულ ტყისაკენ მორბოდა ნაკადული, მით უფრო გაქანებული მიისწრაფვოდა, მით უფრო მოუთმენლობა ეტყობოდა იმის წკრიალა რაკრას...

თითქო ეშინოდა, რომ ვერ მიაღწევდა, ვერასოდეს ვერ მიირბენდა ფართო ხეობამდე, ვერასოდეს ვერ განშორდებოდა ბრკვეიალა, მაგრამ ცივს ყინულს.

თითქო ეშინოდა, რომ ვერასოდეს ვერ ნახავდა ტყეთა სუნნელოვანებით აღსავსე მდელოს, ხავერდოვან ველსა და აღყვავებულ კორდებს...

მხურვალე, შეუკავებელის გატაცებით გარბოდა ნაკადული ხეობისაკენ, მიკლანკილ-მოკლანკილი მიდამო და კლდეთა ნაპრაღნი ევიწროებოდა, მკვირცხლად გადმოდიოდა ვიწრო გზიდან, სხვა, ფართო გზას ეძებდა, იქით და აქედ გამოძვრებოდა, თავგანწირული აწყდებოდა მიდამოს ცივს პიტალოს და აღმასის ცრემლებს აფრქვევდა.

ბოლოს, როცა დახლართულ კლდის ფერდობიდან დაქანებული შკრთოღვარე და შრისხანე ნაკადული ძირს გაიშალა, მთელი ხეობა მოჰფინა იმის მზიარულ ღაღადისით მოგუგუნე ახმაურებამ...

თავის მისწრაფებით გატაცებული ნაკადული ჯერ კიდევ გონს ვერ მოსულიყო; გაშმაგებით განავარდდა მოვარდ-ყვავილე ველის რბილ სარეცელზე და უცბად მიჩუმდა...

ველმა ნახის აღერსით ჩაიკრა გულში ნაკადული. დაღლილ-დაქანცული ნაკადულიც მიეყრდნო, თავდავიწყებით ჩასთვლიმა, ვერცხლოვანი თმები გაშალა, და პირი მოციმციმე ვარსკვლავთ მიაპყრო...

ომ-გადახდილი ნაკადული ტკბილად და ნარნარად ისვენებდა...

დღენი გარბოდნენ, განთიადნი ენთებოდნენ და ჰქრებოდნენ, ღამენი ვარსკვლავთ განაბნევენდნენ და აშტობდნენ, ხოლო ნაკადული მდორედ მიმდინარეობდა მდელოთა რბილ სარეცელზე, საამოდ სუნნელოვან წალკოტთა და მყუდრო

სოფელთა შორის. ხან და ხან სულაც შეჩერდებოდა და დიდხანს წამთა ან ნაპირას ამოსულ ძეწნათა ხუჭუჭ ტოტემაში მიიმალებოდა, ხან ნაპირს მოეჭკრებოდა, მაგრამ ნაზი და მოალერსე ნაპირი არსად უშვებდა და უკუქცეული ნაკადულიც ისევ უშუაგულს მიაშურებდა, მრისხანე მორევად დატრიალდებოდა, ლაღად მოცურავე ნავს ჩაითრევდა და აღმა-დაღმა ათამაშებდა.

როცა ცელქობა მოეწყინებოდა ნაკადულს, ისევ მიჩუმდებოდა, ანკარა თვალებს დახუჭავდა და მოქანცული უძრავად იწვა... ძალა არა ჰქონდა შორს მყოფ ზღვამდე მიეღწია: მოზიბინე ნაპირთა საამო ხვეწნაში დნებოდა ნაკადული!

ხეობის ბოლოს, მოსახვევეში, ნიოღვარმა უცბად გზა გადაუღობა ნაკადულს.

დიდებული და ამაყი, თავმომწონედ მოაგორებდა იგი თავის ძლიერს ზვირთებს და ვერაფერმა ვერ შეაყენა იმის მდიდური სრბოლა. დედამიწის გულში გაიკეთა მან ბინა და თვისგანვე გაკვალულ კედეთა შორის ძლიერად და თამამად მოდიოდა.

დიდებულ მდინარეს მიახლოვებული ნაკადული შეკრთა, კენესით გატრიალდა და შეშინებული გაიფანტა ხეობაში, მაგრამ საცა არ მიჰპართა თავისი მთრთოლვარე ფეხი, ყველგან დიდებულმა მდინარემ გადაუღობა გზა...

და მონად ქცეული იმის ძლიერებისა და დიდებულობის წინაშე, უღონო ნაკადული ჩუმის ტირილით ჩაეხვია ამპარტავნად მომდინარე ღვართქაფს, შეუერთდა, შიგ შთაინთქა და იმანაც თავისის შეურყეველის, სწორის მიმდინარეობით შორის ზღვისაკენ გააქანა...

განდგვილი

ფუტკარი და მისი ცხოვრება

როგორ გაჩნდა კვერცხისაგან ფუტკარი

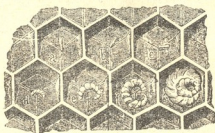

(გაგრძელება)

ელა ფუტკარი იწყებს კვერცხის დების რიგზე, თითოეულ საკვერცხეში თითოს; როცა დაიღლება, დაისვენებს; ამ დროს მუშა ფუტკრები გარს ეხვევიან, ეალერსებიან, უღვაშებით ელაშენებიან და საუკეთესო ლირსების თაფლს აკმევენ. დასვენების შემდეგ დედა ფუტკარი კვლავ განაგრძობს კვერცხის დებას. ამ რიგად შეუძლიან დღეში ორიდგან საში ათასამდე კვერცხი დასდვას.

თუ რომელი კვერცხი დასდვას, სამუშე თუ სამამლე, ეს მის სურვილზეა დამოკიდებული. ახლა დაუკვირდეთ იმ კვერცხს, რომელიც დედამ ჩასდო სამუშე საკვერცხეში. კვერცხი რჩება საკვერცხის ფსკერზე სამი დღე და ღამე, მერმე მისგან გამოდის პაწია მატლი პირველ სამ დღეს მის გარს ახვევიან ახალგაზრდა გადია ფუტკრები და აკმევენ რძის მაგვარ სითხეს, რომელიც უწინ თვით გადია ფუტკრებმა გადახარშეს თავიანთ კუკში. სამის დღის მერმედ აძლევენ უფრო მომაგრო საკმელს, შეზავებულს წყლისა, თაფლისა და ყვავილის მტვერისაგან. ეს საკმელი ჭაშის მსგავსია. ამ

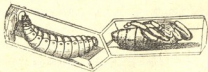
საქმელს მატლები მადიანად შეექცევიან, თან და თან უზრუნველნი
 დებიან და ექვსის დღის განმავლობაში საკვერცხეს უკვე აგ-

სურ. ა.

აქ არის ფიჭის ნაპერი გადიდებულ საკვერ-
 ცხეებით; პირველ სამ ზედა საკვერცხეში არის
 კვერცხები: პირველში ახლად დადებული, მეო-
 რეში—2 დღისა და მესამეში—3 დღისა. ხოლო
 ქვედა ოთხ საკვერცხეში არის ფუტკრის მატლი.
 1 არის ერთი დღის ანუ კვერცხის დადებიდან 4
 დღისა. 2 ხუთის დღისა 3—ექვსის დღისა, და 4
 შვიდის დღისა

სებენ. მეშვიდე დღეს მუშა ფუტკრები ზემოდან თავს გადაუ-
 ლესავენ და, თითქო მიცვალეულიაო, ისე დასტოვებენ კუ-
 ბოში. ცალ-ცალკე, რომ ავიღოთ ისინი ამ დროს პატარა

სურ. ბ.

აქ არის მატლის პარკუჭად გადაქცევა.

პარკუჭის ფორმას იღებენ; ამისათვის ფუტკრის ასეთ მდგო-
 მარეობას ეძახიან „პარკუჭობას.“ პარკუჭად ის არის თითქმის

თერთმეტრი დღე და ღამე. ის ამ დროს არცა სკვამს, არცა სვამს. მხოლოდ ფერს იცვლის, გადახალისდება, უწნო და უღაზათო მატლისაგან იქცევა ღამაზე ფუტკრად, რომელსაც უკვე აქვს სამი უმთავრესი ნაწილი: თავი, მკერდი და მუცელი. ყველა ეს ნაწილები ნაზი რუხის ფერ ბუსუსით არის შემოსილი. მეთერთმეტე დღეს ეს პაწია მწერი-ფუტკარი პარკს თავს დააღწევს და ზემოდ ამოცოცდება.

ამ რიგად უნდა გავიდეს ოცი დღე, რომ კვერცხი ფუტკრად იქცეს. ამ გვარადვე ჩნდებიან კვერცხისაგან დედა ფუტკარი და მამალიც, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ იმათ გაზრდა-განვითარებას სხვა და სხვა დრო უნდა. მაგალითად მოვიყვანოთ ცხრილი, რომლიდანაც სჩანს, რამდენი დღე უნდა ფუტკრის სრულიად მოზრდას:

დრო დღე და ღამე.

	დედა	მუშა	მამალი
კვერცხი	3	3	3
მატლად	5 $\frac{1}{2}$	6	6
პარკუჭად	8 $\frac{1}{2}$	11	15
	17	20	24

საზრდო სამუშე და სამამლე მატლებს ერთნაირი ეძლევათ, დედა ფუტკრის მატლს-კი აძლევენ საუკეთესო ღირსების თაფლს და აზიზად, დიდკაცურად ინახავენ. მის საკვერცხეს გარეშემოც ბევრი ძალი ფუტკარი ახვევია და ამით მეტ სითბოში ჰყავთ; ამიტომ ის უფრო ადრე ათავებს ზრდას.

აპ. წულაძე

(შემდეგი იქნება)

ასანთის ამბავი

ადექსახდრე აღმუქანკენასა

(დასასრული)

შირად ხდება, რომ რომელიმე გამოჩენილ ადამიანის სახელი სრულიად იკარგება და იმან-კი მოიგონა უსაქიროესი და ყოველ-დღიური სახმარებელი ნივთიერება. ასე მოხდებოდა ასანთის შესახებაც, თუ არ დარჩენი-

ლიყო ერთი ფრიად საყურადღებო ამბავი გამოჩენილ ავსტრიელ მეცნიერ იენშისა, რომელიც 30 წლებში სწავლობდა ვენის პოლიტექნიკუმში. მოგვეყავს თვით იენშის სიტყვები. „1835 წ. მე ვისმენდი ვენის პოლიტექნიკუმში პროფესორ მეისნერის კიმიის ლექციებს. პროფესორს ჩვეულებად ჰქონდა, ხშირად, თითქმის ყოველ დღე, იმეორებდა: „თუ ავანდასტაში ტყვიის ფხენილი და გოგირდი დანაყეთ, ადვილად შეიძლება იფეთქოს და ალი გაჩნდეს“. ისე შევეჩვიეთ ამ სიტყვებს, რომ ყურადღებას აღარ ვაქცევდით. მხოლოდ ერთს ჩვენს ამხანაგს ირინის ჩარჩა გულში ეს სიტყვები და ნება სთხოვა თვით გამოეცადნა ეს მოვლენა. პროფესორმა ნება დართო. ირინიმ ლექციებზე სიარულს თავი მიანება და ცოტას ხნის შემდეგ შევიტყეთ, რომ ირინი გოგირდის მაგიერ ხმარობს ფოსფორს, რადგან ფოსფორი უფრო ჩქარა ინთე-

ბა. ძალიან დამინტერესეს ამ ამბავმა და წავედგინე მისი მთავარი სადაც ირინი მუშაობდა. კარი დაკეტილი დამიხვდა, დავარაკუნე, ჩემი სახელი უთხარ და ვთხოვე შევეშვი. ჩემდა გასაოცრად, ირინიმ კარი არ გამიღო და დამიყვირა:—წადი აქედან, ნუ მიშლი, გასაოცარ რასმე აღმოვაჩენო. არაფრად მიამა, მაგრამ მაინც გამეხარდა, რომ ჩვენი ამხანაგი სახელს მოიხვეჭდა. ეს ამბავი ყველამ შეიტყო და ყოველი სტუდენტი ცდილობდა იმ საიდუმლო ოთახში შესვლას, მაგრამ ყოველი ცდა ამაო იყო, მხოლოდ ირინის აჯავრებდა, ძალიან გვიწყრებოდა თუ კარებთან დავიხშაურებდით. რამდენისამე დღის შემდეგ გამოვიდა ირინი. ჯიბეები სავსე ჰქონდა რალაც პატარა ჩხირებით. ჩვენ კითხვაზედ ირინი თავმოწონებული ამოიღებდა ჯიბიდან ერთ ჩხირს, გაკრამდა კედელზედ და თითქმის შიგ ცხვირში გვატაკებდა ხოლმე ანთებულს. აი რა აღმოვაჩინე: ასანთი!—კარგად ვხედავდით, რომ წინანდელ წუმწუმასთან ირინის წუმწუმა უნაკლულყო იყო.

ეს ამბავი მთელს ქალაქს მიეფინა. რამდენისამე დღის შემდეგ პოლიტეხნიკუმში მოვიდა მექარხნე რემერი ირინსთან მოსალაპარაკებლად, იქნება მომყიდოს თავის მოგონილ ასანთის მომზადების საიდუმლოვო. ირინი სულ ყმაწვილი იყო, ცხოვრებაში გამოუცდელი და ვერ გამოიყენა თავის აღმოჩენა. მექარხნე მიხვდა, ვისთანაც ჰქონდა საქმე, და შეაძლია 7000 ფლორინი. ირინიმ აღტაცებით გამოართვა ეს მცირე ფული და დაუწერა, როგორც უნდა შემზადებულიყო ფოსფორის ასანთი: აიღეთ წყალში გახსნილი ცხელი გუმბარბიკი, ჩააგდეთ ყვითელ ფოსფორის პატარა ნაქერი, მერე ძალიან აკანკყარეთ კიკა. ფოსფორი გადნება და წვრილ წვეთებათ დაიშლება, აირევა წებოში და შეიქნება მღვრიე მოთეთრო სქელი სითხე, მერე ჩაჰყარეთ წაბლის ფერი ტყვიის სიმყავე ავანდასტაში, ჩაასხით ფოსფორის სითხე და ფრთხილად აურიეთ—შეიქნება ბაცი სისქე. წინად შეამზადეთ მშრალი ხის ჩხირები და ეს ჩხირები წვერებით ჩაჰყავით რამდენსამე წუთით

გამდნარ გოგირდში. როდესაც თავები გაშრეს, ამოაღოთ ფოსფორის სითხეში. თავები დადიდდება და ტყვიას დააღებენ რება ფოსფორი. მერე დააწყეთ გასაშრობათ და ამ რიგად გათავდება მუშაობა, ასანთი მზად იქნება. ამ წუმწუმის ანთეა ძალიან ადვილია: რომელსაც გინდათ კედელს გაკარით და აინთება.

რემერმა რაკი ასე ადვილად იშოვა ასანთის გაკეთების დარეგება, საჩქაროდ ააშენა ვენაში პირველი ქარხანა ასანთის დასამზადებლად. მექარხნე მიხვდა, რომ ყოველთვის ძნელია კედელზედ ანთება ასანთისა; უმჯობესია პატარ-პატარა კოლოფებში ჩალოცდეს და ამ კოლოფებს ზემოდგან დაეკრას ან გაცრილ ქვიშის ფხვნილით, ან დანაყილი შუშით წაყრილი ქალაღლი. ამ ქალაღლს რემერი ძალიან ადვილად აკეთებინებდა: თაბახ ქალაღლზედ წაუსვამდა თხლად გუმშიარაბიკს და, მანამ შეშრებოდა, ზედ წააყრიდა ქვიშის ფხვნილს ან დანაყილ შუშას; მერე დასქრიდა ნაქრებად და დააკრობდა კოლოფებზედ.

ირინის ასანთი ძალიან ჩქარა გავრცელდა და რემერი შეიქმნა მრავალ მილიონების პატრონი; ჩვენ ამხანაგ სტუდენტ ირინის-კი, რომელმაც თითქმის მუქთად მისცა თავისი საიდუმლო, 7000 ფლორინზედ მეტი კაპეიკიც აღარ აუღია და სიღარიბეში მოკვდა. მეცნიერებს ხშირად ემართებათ ასეთი საქმე: თავის შრომით ათასობით ხალხს ამდიდრებენ, მთელს კაცობრიობას უდიდეს სასარგებლო საქმეს უკეთებენ და თითონ-კი სიკვდილამდის სიღარიბეში ცხოვრობენ. ირინის მოგონების წყალობით, რემერის ფაბრიკაში მუშაობდა რამდენიმე ასი და ბოლოს ათი ათასი კაცი. ცხოვრების სახსარი გაიჩინეს ყველამ, ვისაც ქარხანაში მოჰქონდა ხეები, ვინც კოლოფებს აკეთებდა, ვინც ქიმიის ქარხნებში მუშაობდა ფოსფორისა, გოგირდისა და ტყვიის შესამზადებლად, ტიპოგრაფიის მუშებმა, რომელნიც ჰბეჭდავენ „იარლიკებს“ და ქალაღლის ქარხნის მუშებმა. ყველა ამით სტუდენტმა ირინიმ ლუკმაპური აშოვინა. ასანთის ქარხნები სხვაგანაც გაჩნდა.

ინტინერებმა და მექანიკოსებმა მოიგონეს მანქანები; რომლითაც პატარ-პატარა ჩხირებათ სკრიდნენ ხეებს, თანა ჩხირები ათის საათის განმავლობაში ოცდა ათ მილიონამდე მზადდებოდა, მოიგონეს ქვიშის და შუშის დასანაყი მანქანები, ჩარჩოები, რომლებშიაც თვით მანქანა აწყობს ერთბაშად, ერთდროისად ორ-სამ ათას ჩხირს და ერთბაშად ამოდენა ჩხირებს ავლებენ მომზადებულ ასანთ წამალში, ბოლოს ამ წამალს სხვა და სხვა ფრად დაუწყეს ღება, რომ ასანთს სხვა და სხვა ფერი ღამაში თავები ჰქონოდა. ყველა ეს მანქანები მოკმედებდა ორთქლის ძალით. ამის გამო ასანთის ვაჭრობა ძალიან გავრცელდა ყველა სახელმწიფოში, რადგან ძალიან ხელ-საყრელიც იყო და მრავალი მუშა ხელი სჭირდებოდა. ეს კი სულ უწყალობა ამდენ ხალხს თავის შრომით სტუდენტმა ირინიმ, რომელიც რამდენსამე ხანს მარტოდ-მარტო იჯდა თავის სამუშაო ოთახში, კარში არ გამოდიოდა და სულ ასანთის მოგონების ფიქრში იყო.

წუმწუმისთვის უფრო ნედლ ხესა ხმარობენ, რადგან უფრო ადვილად ისევს გამდნარ გოგირდს ან პარაფინს, რომელსაც შემდეგ გოგირდის მაგივრად ხმარობდნენ.

ზემო თქმულის წესით წუმწუმის წამლის მასალის მომზადება დიდი მანებელი იყო მუშების ჯანმრთელობისათვის. ახლა შეუდგნენ მომზადებას ისეთის მასალისას, რომელსაც მანებელი ფოსფორი არ დასჭირდებოდა. ეს მოახერხა გერმანელმა ქიმიკოსმა ბეტტგერმა 1848 წ. მან აურია ბერტოლეტის მარილი, გოგირდი, და მანგანუმის სიმტავრე ერთმანეთში, ავანდასტაში დანაყა, მერე დაასხა სქელი წებო, ერთად აზილა და შიგ ამოავლო ჩხირის თავები, რომლებიც წინადგე გაქდენთილი იყო პარაფინით, რომ უფრო ჩქარა ანთებულყო. თავები გაშავდა. შემდეგ სცადა და შუშისან ქალაღზედ გაჰკრა ასანთებად, მაგრამ ასანთი არ აინთო. ბეტტგერი დარწმუნებული იყო, რომ მისგან მომზადებული ასანთი წამალი კარგია და ჰუკირდა, რატომ არ აინთებო.

ბოლოს მოაგონდა შრეტტერის მოგონილი წითელი ფოსფორი, რომელიც არა სწამლავს ადამიანს.

ბეტტგერი საჩქაროდ შეუდგა საქმეს, აიღო და, შუშის ფხვნილის მაგიერად, ქაღალდებს წითელი ფოსფორი წაუსვა. ბეტტგერმა თითონ შეამზადა წითელი ფოსფორი, ფოსფორი აურია გამდნარ წებოში და წაუსვა ქაღალდს. ქაღალდი გაშრა და წითელი ფოსფორი ზედ შერჩა.

გულის კანკალით ბეტტგერმა გაჰკრა ამ ქაღალდზედ წუმწუმა და აინთო. აუწერელი იყო მისი სიხარული. იმისმა წუმწუმამ ყვითელი ალი გამოსცა. ბეტტგერი გრძნობდა, რა სიკეთე ჰქმნა მუშა ხალხისთვის, რაკი დაიხსნა მომწამლავ ფოსფორისაგან.

რასაკვირველია, გერმანელებს პირველთ უნდა დაეარსებინათ წუმწუმის ქარხნები, რადგან იმათმა მემამულემ მოიგონა წუმწუმა, მაგრამ ეს ასე არ მოხდა. შვეციამ პირველმა გამოიყენა ბეტტგერის აღმოჩენა და ამის გამო უფოსფორო წუმწუმას დაარქვეს „შვედური წუმწუმა.“

ელენე ანტონოვსკისა

სინათლა და მისი

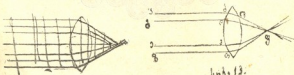
მნიშვნელობა

(გაგრძელება)

ოგორ გავიგოთ ეს საკვირველი მოვლენა? რად ემატება სხივებს ძალია და რაღა სახელდობრ ერთ განსაზღვრულს ადგილას? სინათლის და სითბოს გაძლიერება ხდება მაშინ, როდესაც ან უახლოვდებით იმათ გამომწვევ წყაროებს, ან რო-

დესაც ან უკანასკნელთა რიცხვი მატულობს; მაგალითად, თუ მიუახლოვდით ცეცხლს ან ლამპარს, მეტ სითბოს და სინათლეს ვიგრძნობთ, ერთის მაგივრად თუ ორი ან რამდენიმე ლამპარი დაედგით, სინათლესაც მოვმატება და სითბოსაც. ლუპის მოჭმედებაშიაც ერთი მსგავსი მოვლენა იმალება—სხივების თავის მოყრა ერთ წერტილში, და ამის გამო მათის ღონის გაძლიერება. ავხსნათ ეს სურათის შემწეობით. ავიღოთ ლუპა (სურ.

სურ. 13.

13) და სხივები აბ, ბდ, მვ, ზთ და განვიხილოთ იმათი თავგადასავალი. პირველი იმათგანი, აბ, ლუპაში შესვლის დროს

გადატყდება და მიიღებს მიმართულებას **ბი**; ლუპიდგან გამო-
სვლის შემდეგ, რასაკვირველია, კიდევ გადატყდება და წავი-
ახალის გზით **იფ**. ამგვარადვე ორჯერ გადატყდება სხივიც **ბდ**
და მივა წერტილში **ფ**. სხივები **მმ** და **ზთ**, რომლებიც ლუპის
ქვედა ნაწილს ეცემიან, ორჯერ გადატყდვის შემდეგ, გასწე-
ვენ ზევით და შეხვდებიან ზევითა სხივებს იმავე წერტილში
ფ. ამ სახითვე მოიყრის აქ თავს ყველა სხვა სხივიც, რამდენ-
იც უნდა ეცემოდეს ლუპას, და ამ ნაირად ხსენებულ წე-
რტილში ჩნდება ფოკუსი. ფოკუსში გაელის შემდეგ სხივები
კვლავ დაიშლებიან და განაგრძობენ თავის გზას: ის სხივები,
რომლებიც ლუპის ზევითა ნაწილს ეცემოდენ, ფოკუსს ქვეით
დაეშვებიან, და ისინი-კი, რომლებმაც ლუპის ქვედა ნაწილი
გაიარეს, ზევით წარემართებიან და აი სწორედ ეს გარემოე-
ბაა მიზეზი იმ საოცარ მოვლენისა, რომ ლუპა გვაძლევს სა-
გნების თავ უკულმა გადატრიალებულ გამოხატულებას. ამის
შესამოწმებლად ავიღოთ ლუპა (სურ. 14), ერთის მხრივ
დაუყენოთ სანთელი სხვადასხვა მანძილზედ (ჯერ ერთ მან-
ძილზედ, შემდეგ მეორეზედ, მესამეზედ და სხ. ნელ-ნელა
მიწვევ-მოწვევით) და მეორე მხრივ მიუახლოვოთ რაიმე საფარი,
მაგალითად, წიგნი, ქაღალდი, ფიცარი, ან კედელი ვიხმა-

პირდაპირ დად-
გმული სანთელი

როთ საფრად ანუ ეკრანად (ფიზიკაში ამისთანა საფარს ჰქვია
ეკრანი); ეკრანზედ დაეინახავთ სანთლის გამოხატულებას,
თავუკულმა გადატრიალებულს.

რამდენადაც უფრო გვერდებ-გამობერილია ლუპა, იმ-
დენად უფრო ახლოს აჩენს გამოხატულებას, რადგანაც ასეთი

ლუპა უფრო მძლავრად სტებს სხივებს. გამოხატულებას სანთლის ოღენა იქნება, ხან უფრო დიდი, როგორც ეს ჩვენს სურათზედაა, და ხან-კი სანთელზედ უფრო პატარა, — ეს დამოკიდებულია იმ მანძილზედ, რომელიც არის სანთელსა და ლუპას შორის.

ამ გვარ მოვლენას დაინახავთ მაშინაც, თუ გაჰხედავთ ლუპაში სანთელს ან სხვა რამ საგანს, სხვა-და-სხვა მანძილზედ მოთავსებულს, რადგანაც ამ შემთხვევაში საგნის გამოხატულება პირდაპირ თქვენს თვალეზედ ისახება. თუ ლუპა ძალიან მიუახლოვეთ სანთელს და ისე გაკვირიტეთ, მაშინ სანთელი პირდაპირი და გადიდებული მოგეჩვენებათ.¹⁾

ლუპას ასეთის თვისების გამო ხმარობენ მცირე საგნების დასანახავად — მცენარეთა ნაწილების გასარჩევად, წვირინაწერის წასაკითხავად და სხ. და მაშინ უბრალო მიკროსკოპად იწოდება. იხმარება იგი აგრედვე სურათების გადასაღებად ფოტოგრაფიაში და სხვა ოპტიკურ შუშებთან და სარკეებთან ერთად სურათების გამადიდებელ ფარანში, შორეულ საგნების დასანახავ მანქანებში (მაგალითად ზინოკლში), ასტრონომიულ აპპარატებში და სხ. შეიძლება კიდევ ორი ლუპა დავაყენოთ ერთი — მეორესთან ისეთ მანძილზედ, რომ გადიდებული გამოხატულება ხელმეორედ გავადიდოთ, რის გამოც პატარა საგნები კიდევ უფრო დიდად გამოჩნდება, — ეს იქნება რთული მიკროსკოპი (ჩვეულებრივი მიკროსკოპი).

როგორც ვხედავთ, ამ გვარ აპპარატების გაკეთება დამყარებულია სინათლის სხივების უკუქცევასა და გადატეხვაზედ და ამნაირად მათი მნიშვნელობა გამომდინარეობს თვითონ სინათლის თვისებათაგან. ამ თვისებათა გაცნობამ მიახვედრა ადამიანი მოგგონა ასეთი აპარატები და ცხოვრებაში გამოეყენებინა. ხსენებულმა აპპარატებმა დაუფასებელი სარ-

¹⁾ ლუპის მსგავსად მოქმედებს ტანგამობერილი წყლიანი ბოთლიც, რომელსაც კოლბას ეძახიან.

გებლობა მოუტანეს ადამიანის ცოდნას, მის გონებრივ განვითარებას და კეთილდღეობას. ვის არ უგრძობია განცვიფრება და სიამოვნება, როდესაც, შორს საქვრეტის აპპარატის შემწეობით, შორეული საგნები დაუნახავს ვის არ აინტერესებს ფოტოგრაფიული აპპარატი, როდესაც რაღაც ბნელის ყუთის კედელში მოთავსებულ შუშის შემწეობით ვიღებთ ნამდვილ სურათებს სხვადასხვა საგნებისას და მათ შორის ჩვენსასაც! სიამოვნებას და განცვიფრებას აგვირგვინებს და ამშვენებს ის დიდი, დაუფასებელი სამსახური, რომელსაც კაცობრიობას უწევს მიკროსკოპი, ასტრონომიული და სხვა ოპტიკური (სინათლის) აპპარატები. მიკროსკოპის საშუალებით ადამიანმა შეისწავლა ცხოველების (მაშასადამე, თავის საკუთარისაც) და მცენარეების ორგანიზმის ქსოვილები, მათი ცხოვრების ვითარება; დაინახა და გაიცნო ისეთი პატარა ცხოველები, მიკროორგანიზმები, რომლების დანახვა და გარჩევა შეუძლებელია, თუ ასჯერ და ათასჯერ ან კიდევ უფრო მეტჯერ არ იქმნა გადიდებული. ციებისა, ქლექისა და ბევრ სხვა ავადმყოფობის მიზეზი თვალით უხილავი მიკროორგანიზმებია, და მიკროსკოპი რომ არ იყოს, ვერც იმათ შესწავლიდა ადამიანი და, მაშასადამე, ვერც შესაფერ ბრძოლას გაუწევდა. ²⁾ ამავე დროს მიკროორგანიზმების შესწავლამ გამოაცვლევინა ადამიანს მისი ცრუ-მორწმუნე წარმოდგენა თვით ავადმყოფობის შესახებ: დღეს განათლებული კაცი აღარ ხსნის ავადმყოფობას ღვთის რისხვით, ეშმაკისა და სხვა უცნობ ძალის გავლენით; ყვავილს, წითელას, ქუნთრუშას, მუცელას და სხვა ამგვარ ავადმყოფობას დღეს „პატონების“ სახელით აღარ ვადიდებთ, აღარ ვუბოდიშებთ და ზიზლით ვიხსენიებთ ყველგან და ყოველთვის; ძველებურ უგუნურ

²⁾ არიან ისეთი მიკროორგანიზმებიც, რომლებსაც მხოლოდ სარგებლობა მოაქვთ ადამიანისთვის. იმათზედ სხვა დროს გვექნება ლაპარაკი მკითხველთან.

შელოცვის და შესაწირავის ნაცვლად, მივმართებთ¹⁾ ხალხს
ნამდვილ შესაფერ იარაღს — თავის მოვლასა და წამლობას.

ასტრონომიულმა აპპარატებმა მოუახლოვეს ადამიანს ცის
მნათობნი, გააცნეს მათი ამბავი და გაუქარწყლეს ის ცრუ
შებენულება, რომელიც ჰქონდა იმათ შესახებ. მკითხველს
აღბად ბევრჯელ გაუგონია, ვითომც დედამიწა იყოს საშველ-
ლო უძრავი ადგილი, ანუ ცენტრი მთელის ქვეყნიერებისა
და ვითომც ამ ცენტრის გარშემო ტრიალებენ: მზე, ვარ-
სკვლავები, მთვარე და სხვა პლანეტები და სავალდებულო
სამსახურს უწევენ ადამიანს. ეს ყოვლად უსაფუძვლო აზრი
მომდინარეობს ძველთა ძველ დროიდან, როდესაც ადამიანს
ბავშვური შეხედულება ჰქონდა ბუნებისა და ქვეყნიერების
შესახებ, და ნამდვილი მეცნიერება ჯერ კიდევ არ არსებობდა.
მაშინდელი მეცნიერები კი ასე ფიქრობდნენ იმ დროს
და ამ აზრს ისე მტკიცედ ჰქონდა გადგმული ფესვები, რომ
იმის წინააღმდეგ ლაპარაკი შეუძლებელი იყო, რადგანაც
სდევნიდნენ და სჯიდნენ ყველას, ვინც გაბედავდა ძველ მოძ-
ღვრების უარყოფას.

მაგრამ ადამიანის ცოდნის-მოყვარე გონებას ის ძვირფა-
სი თვისება აქვს, რომ ვერც ძველი რწმენა, ვერც შეშინება,
ვერც ვერავითარი მომსყიდველი აღთქმა ვერ აჩერებს მის
მოძრაობას, მის მუდმივ კვლევადობას; მუდამ ახალს ეძიებს
ძველს კრიტიკით ამოწმებს და, ადრე თუ გვიან, უახლოვდე-
ბა ჭეშმარიტებას. ასე მოხდა ამ შემთხვევაშიაც. თუმცა მრავალ
გვარი დაბრკოლება არსებობდა, მაინც გაჩნდნენ ახალი
მეცნიერები, რომლებმაც გაბედულად ამცნეს კაცობრიობას,
დედამიწა კი არ არის ტიურ სხეულთა ცენტრი,
არამედ მზე, რომლის გარშემოც ტრიალებენ ცის სხვა სხეუ-
ლები და მათ შორის დედამიწაცაო.

ამ მოძღვრების პირველნი მქადაგებლები იყვნენ: კოპერნიკი,
ჯიორდანო ბრუნო და გალილეი, მეთექვსმეტე და მეჩვიდმეტე
საუკუნის მეცნიერები. შეინძრა ქვეყანა, ალაპა-

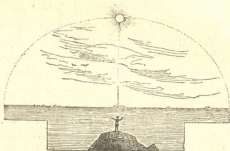
რაკდნენ მეცნიერები, განრისხდა სამღვდლოება და დასწევ-
ვლა კოპერნიკის თხზულება. კოპერნიკს დიდ ხანს აღარ დას-
ცლია; ისე მალე გარდაიცვალა, რომ ველარ იბრძოლა ახა-
ლის სწავლისათვის. მის მოძღვრების მემკვიდრე და მოციქუ-
ლი ჯორდანო ბრუნო, რომელმაც უფრო მეტად გააფართო-
ვა კოპერნიკის სწავლა, მავნე კაცად გამოაცხადეს, 8 წელი-
წადს საპრობილეში აწვალეს, უნდოდათ გადაეთქმევინები-
ნათ მისი ღრმა რწმენა და, ამით რომ ვერა მოახერხეს-რა,
კოცონზედ დასწვეს რომში 1600 წელს.

ასე ძლიერი იყო მაშინ მეცნიერების წინააღმდეგი ცრუ
მორწმუნეობა. მის დასამარცხებლად საჭირო იყო ახალი,
ძლიერი საბუთები, ახალი იარაღი, რომელიც უფრო თვალ-
საჩინოდ დაამტკიცებდა მეცნიერთა სიმართლეს. ასეთ მძლავრ
იარაღად მეცნიერებას შოველინა ტელესკოპი, რომლის შემ-
წვობითაც შესაძლებელი შეიქმნა ცის სივრცე-სიარღმის გან-
კვრეტა და იქაურ საიდუმლოების ხილვა. ეს იყო 1608 წ.,
როდესაც ჰოლლანდიაში აღმოაჩინეს ოპტიკური შუშების
გამადიდებელი თვისება, რასაც შედეგად მოჰყვა შორს საქ-
ვრეტ აპპარატის მოგონება. 1609 წელს ერთი ასეთი ინსტ-
რუმენტი იტალიაშიც მიიტანეს, რომლითაც ისარგებლა იქა-
ურმა მეცნიერმა გალილეიმ და გააკეთა ტელესკოპი. ამ ინს-
ტრუმენტის შემწვობით იმან გააჩნია მთვარეზედ ის ლაქე-
ბი, რომელიც კაცის მზგავსად ეჩვენებოდა უიარაღო თვალს
და ბევრ ცრუ-მორწმუნე აზრებს ჰბადებდა; გააჩნია და დარ-
წმუნდა, რომ ეგ ლაქებია მთვარის მთები. გალილეიმ აღმო-
აჩინა ახალი ვარსკვლავები და პლანეტების თანამგზავრები.
ტელესკოპმა გამოაკვლევინა გალილეის, რომ პლანეტები მზის
გარშემო ტრიალებენ; ამ აზრმა უფრო გაბედვით ათქმევინა,
რომ დედამიწაც, როგორც ერთი პლანეტათაგანი, ბრუნავს
მზის გარშემოვო. მოწინააღმდეგეთ თავ-ზარი დაცათ და,
თუმცა თავისას არ იშლიდნენ და 70 წლის მოხუცი მეცნი-
ერი იძულებულ ჰყვეს უარყო სახარების წინაშე მიწის ბრუნ-

ვა, 1) მაინც მეცნიერებამ თავისი გაიტანა: ახლმა სწავლამ ნელა-ნელა, მაგრამ მტკაცედ გაიდგა ფესვები უმედეგ თაობათა გონებაში, მეცნიერებმა გააუმჯობესეს ტელესკოპი, მოახდინეს ბევრი დიდებული აღმოჩენა და ასტრონომიულმა მეცნიერებამ ძველი კერპები სამუდამოდ დაამარცხა.

ი მოსეშვილი

1) ამბოზენ, გალილეიმ ფიცის დაღების უმედეგ, დაჰკრა მიწას ფეხი და წამოიძახა: „მიწა მაინც ბრუნავსო!..“

ნაკოლეონ ბონაპარტი

(შემდეგი)

✓

ერმანულ ენის მისწავლებლის დაბადების დღეს 1785 წელს ზაფხულში სამხედრო სასწავლებლის მოსწავლეთა ერთი ჯგუფი რალაზედაც გაცხარებული ყაყანებდა.

— ყმაწვილებო, უნდა გამოგიცხადოთ ერთი მეტად საკირო საქმე, — იძახდა გედუეილი, — ხვალ, როგორც იცით, გერმანულ ენის მისწავლებლის ბ-ნ ბაუერის დაბადების დღეა; ჩემის აზრით, უნდა გავმართოთ რამე. მე ვახშამსა ვფიქრობ.

— შშვენიერი აზრია! შშვენიერი! — გაისმა აქეთ-იქიდან.

— დიად, შშვენიერი! სმა-კამასთანა რა იქნება. მაგაზედ დახარჯული ფული, აბა, რა დისანანია!

— აი, ჩვენიოხუნჯიც, — დაიძახა ბაბილმა და გზა მისცა დაბალ ტანის გაფითრებულ ყმაწვილს.

— უკაცრავად, ბატონო, მე ბონაპარტის მეტი სახელი არა მაქვს და არც ახლის მიღება მსურს, — უპასუხა ყმაწვილმა.

— ნუ ჯაერობ, ნაპოლეონ, — ჩაერია დამაზისა ჩვენს გვინდა დღესასწაული გავმართოთ ბაუერის პარტივის საცემლად.

— რას უხსნი, დამაზის, თქვენა გგონიათ — არ იცის რაზე ვლაპარაკობთ? ნაპოლეონი მიხვდა ჩვენს განზრახვას და იმიტომ გაჯაერდა.

ნაპოლეონ ბონაპარტი.

— რაღა გგონიათ? — ჰკითხა ნაპოლეონმა.

— იმიტომ რომ ბაუერი არ გიყვართ. გულცივად გეკიდება მაშინ, როდესაც ისტორიის მასწავლებელი და სიტყვიერების პროფესორი გაცეზულნი არიან შენის ქყუაგონებით, ბაუერი-კი...

— მერე რაო, განავრძეთ! — უთხრა მშვიდად ნაპოლეონმა.

— განავრძობ, — უთხრა დამაზისმა და მეგობრულად ჩაჰკიდა ხელი. შენ კარგად ვერა სწავლობ ბაუერის გაკვეთილებს და იმანაც გადასწყვიტა, უნიკოაო, სამუდამოდ უსწავლელი დარჩებაო.

ნაპოლეონმა ჩაიციინა.

— იმედი მაქვს, მონაწილეობას მიიღებ ჩვენს დღესასწაულში? დღესასწაულს უნდა ეტყობოდეს, რომ ჩვენის მასწავლებლის ღირსების შესაფერია.

— თუ უფრო ის უნდა ეტყობოდეს, რომ შესაფერია ჩვენის ღირსებისა?! სთქვა პასუხად ნაპოლეონმა და, ცოტა არ იყოს, ქედრ მოიდრიკა, რაკი დაატყო, საკირო ვარ ამხანად ამხანაგებისათვისო. დიად, კარგი დღესასწაული უნდა გავმართოთ. აი, თუნდა სამხედრო წარმოდგენა!

— და თქვენ, რასაკვირველია, უფროსად დაგნიშნოთ, როგორც ბრინენის მასწავლებელში? — ჰკითხა რიჩარდ ვილარსომ.

— რატომაც არა? — ამაყად უპასუხა ნაპოლეონმა. საქმის
განაგებება

— ოჰ, თქვენ რომ მაშინდელი წარმოდგენა გენახათ, გაოცდებოდით! — შესძახა უცბად დამაზისმა. — ამ ორის წლის წინად ბრიენში დიდი თოვლი მოვიდა. ნაპოლეონი ველის საქმეს განაგებდა; მაგრამ უნდა გეყურებინათ, რა მარჯვედ აკეთებდა საქმეს, რა წესით იგერებდა და უტევდა მტერს, — ორივე მოპირისპირე ჯარის სარდალი იყო და ხან ერთს მიუძღვოდა, ხან მეორეს. ყველანი აღტაცებით შეეყურებდით!

— გახსოვს, „იულიოს ცეზარის სიკვდილს“ რომ ვთამაშობდით? — სიამოვნების ღიმილით ჰკითხა ნაპოლეონმა მეგობარს, რომელიც მის ქებას ლაპარაკობდა.

— ეგ ყველა კარგი, — გააწყვეტინა სიტყვა ლარიბუსიერმა, მაგრამ ბაუერის დაბადებისთვის მეტია წარმოდგენები. უბრალო რამ მოიგონეთ. გედუვილმა კარგადა სთქვა წელან. თხუტმეტნი ვართ, ყველამ რომ ოც ოცი ფრანკი გამოვიღოთ, კარგ საუზმეს გავმართავეთ.

— ლარიბუსიერი ყოველთვის დაუფიქრებლად ლაპარაკობს, — დაიძახა მაბილმა, — განა ყველა ჩვენგანს შეუძლიან ოცის ფრანკის მოცემა?

ნაპოლეონი მოიღრუბლა.

— ვისაც შეუძლიან, ისინი გადიხდებიან, — უპასუხა ვილარსომ.

— მაშ, როგორცა სჩანს, მხოლოდ ისინი იქნებიან საუზმეზე, — წაილაპარაკა ნაპოლეონმა.

— არა, ეგ შეუძლებელია, ყველანი უნდა იყვნენ, — დაიწყო ვილარსომ.

— ჰოო, მაშ, მდიდრები გადაიხდიან ფულს ლარიბების მაგივრად? — დაცინვით ჰკითხა ნაპოლეონმა.

— რასაკვირველია!

— ეგ შეუძლებელია!

— შენ რა გენაღვლება, ხომ არაფერს გართმევთ, პირიქით, შენ მაგივრადაც ჩვენ გადვიხდით.

— სწორედ მაგიტომ არ მინდა, — ამაყად უბრალოდ უთხრა ნაპოლეონმა.

— თუ ეგრება, შენ თითონ გადაიხადე ფული.

— რქნება არ შემიძლიან.

— რა ამაყი ხარ, — უთხრა დამაზისმა, — განა სიღარიბე სირცხვილია?

— სულაც არა, მაგრამ არც გამოსაჩენია.

— არც გამოჩნდება. გედუვილი, როგორც ყველაზე მდიდარი, კისრულობს ამ ხარჯს. ვისაც შეეძლება, გადაუხდის, დანარჩენი სტუმრებად რქნებიან.

— ჰოდა რა, — დაუმატა: მაბილმა — ორ ბანაკად ვიქნებით: ზოგნი მასპინძლები, ზოგნი სტუმრები.

— მე სტუმარი ვიქნები, — სთქვა ერთმა მოსწავლემ, რომელიც ამ დრომდინ ჩუმად იდგა. — შენა ნაპოლეონ?

— მე არც სტუმარი ვიქნები და არც მასპინძელი.

— მაგიტ ძალიან გვაწყენინებ. ერთ ერთი ამოირჩიე, — უთხრა გუდვილმა.

— თუ კი არ მინდა!

— მაშ, შენ მაგივრად ჩვენ გადაეწყვეტავთ, — უთხრა დამაზისმა. ბაუერმა არ უნდა იცოდეს, რომ ყველანი არ უმართავთ ნადიმს. შეიძლება ხელი შეგვიშალოს მაგ ამბავმა: ზოგისა მადლობელი დარჩება, ზოგისა კი...

— როგორც ვატყობთ, თქვენ გინდათ, ბაუერი ჩემიც მადლობელი იყოს იმისათვის, რაშიაც მონაწილეობა არ მიმიღია.

— უთუოდ! — დაიძახეს მდიდრებმა.

— უკაცრავად, ბატონებო, მე სულაც არ მინდა სხვის ფულით მასწავლებლის სიყვარულის ყიდვა, — ამაყად უთხრა ნაპოლეონმა.

— თქვენ გკითხულობენ, — უთხრა ნაპოლეონს მოსამსახურემ.

ნაპოლეონი ჩუმად გავიდა.

თ. ბაქრაძისა

(დასასრული იქნება)

მითღობია

ბროადის ოკი

ჭერა და ათინა ქალღმერთნი ელღინთა მსკდრობის დასახმარებლად მიეჩქარებიან.

რესის ღმერთის დახმარებით ტროადელები ის იყო გამარჯვებას დღესასწაულობდნენ. ელღინთა მხედრობა მეტად დიდს გაჭირვებას განიცდიდა. მთავარსარდლის აგამემნოსის და მის ძმის მენელაოსის სასოწარკვეთილებას საზღვარი არა ჰქონდა. ელღინთა მხედრობაც ელღავდა და არა ნაკლებს სასოწარკვეთილებას ეძლეოდა.

ჭერამ, დაინახა რა ელღინთა მხედრობის ესეთი შვეიწროვებული მდგომარეობა, გულ-მტკივნეულად შესჩივლა ათინა ქალღმერთს: „შვილო, განა ჩვენ არ დავპირდით მენელაოსს ტროადის ჩვენის დახმარებით დაიპყრობთო! მერე, განა ეს შესაძლებელია, სანამ არესი ბრძოლის ველს თავს არ დაანებებს! რასაკვირველია, ტროადელები გამარჯვებდნენ, როცა სისხლის მსმელი არესი მათ მხარს უჭერს და ელღინთა მხედრობას ასე მუსრს ავლებს!

„შვილო, ასე უმწეოდ დატოვება ელღინთ მხედრობისა ყოვლად მოუხერხებელია! ჩვენი პირდაპირი მოვალეობაა ელღინთა მგომრებს მხარი დაუჭიროთ, დახმარება აღმოუჩინოთ და ამრიგათ გამარჯვება არ ვარგუნოთ ტროადელებს!“

ათინა ქალღმერთი დიდის სიამოვნებით დასთანხმდა ჭერას წინადადებაზედ. დაუყოვნებლივ შეკმაზეს ფეხმალნი ცხენები ოქროს საკურველით და შეაბეს ოქროს თვლიან

ეტლში. ოქროსა და ვერცხლის სამკაულებით იყო შემოსილი მთელი ეტლი. ლატანის ბოლოზედ ათინა ქალღმერთმა მოხდენილად მიამაგრა ოქროს ოდრიკალი, რომლის თასმები ერთიანად ვერცხლით იყო მოქედელი.

ათინამ და ჰერამ ჩაიცვეს საომარი ტანთ საცმელები, მძიმედ შეიარაღდნენ, ჩასხდნენ ეტლში და ელვის სისწრაფით გაეშურნენ ბრძოლის ველისაკენ ელლინთა მხედრობის დასახმარებლად. ჰერას მარჯვედ ეჭირა ხელებში ფეხმალ ცხენების სადავე და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ბრძოლის ველისაკენ მიერეკებოდა ცხენებს.

გზაში ქალღმერთებმა შენიშნეს ღმერთების მამათმთავარი ზევსი, რომელიც ოლიმპოსის წვერვალზედ იჯდა განმარტოვებით და ბრძოლის ველს დასცქეროდა. ჰერამ დაუყოვნებლივ ეტლი შეაჩერა და ესეთის სიტყვებით მიმართა ღმერთების მამათმთავარს: „დიდებულო და ყოვლად შემძლებლო ღმერთების მამათმთავარო, ზევსო! ნუ თუ შენ გულგრილად შეგიძლია შეპყურო არესის ასეთ თავხედობას! ვერა ხედავ, როგორის თავდავიწყებით იბრძვის იგი ტროადელების რაზმებთა შორის და როგორ შეუბრალებლად ასალმებს წუთი სოფელს ელლინთა მეომრებს! თუ ნებას მომცემ და არ განმირისხდები, დიდებულო მამათ მთავარო, მე არესს ვანვდევნი ბრძოლის ველიდან და ამ ნაირად გამარჯვებას გარგუნებთ ელლინთა მხედრობას!“ ზევსმა უბასუხა ჰერას: „ნებას გაძლევთ არესი განდევნოთ ბრძოლის ველიდან! ხოლო ამ სისხლის მწოველის ღირსეულად დასჯა დაუთმე ათინა ქალღმერთს! ყველა უკვდავ ღმერთებ შორის ათინას უფრო მარჯვედ ებერხება არესს მძიმე და აუტანელი მწუხარება მიაყენოს! მაშ, ასე, ახლა კი გაეშურეთ ბრძოლის ველისაკენ!“

ჰერამ მწვავედ გადაჰკრა მათრახი ცხენებს და ელვის სისწრაფით გაუდგნენ გზას. ქალღმერთამ შეაჩერა ეტლი ტროადის მახლობლად, სწორედ იმ ადგილას, საცა მდინარეები

სიმოისი და სკამანდროსი ერთი მეორეს ერთვიან. ქალღმერთებმა ეტლი სქელის ბურუსით შემოსეს და თვითონ ცხენებზე აკრეფით ბრძოლის ველისაკენ გაეშურნენ აქვევლების დასახმარებლად. ჰერამ შუაზედ გააბო აქვევლების რაზმები და მივიდა იმ ადგილას, საცა ძლევამოსილი დიომედესი და მისი ლომივით გაათრებული მხედრობა თავ-დავიწყებით, მაგრამ უნაყოფოდ მტერს ეომებოდა.

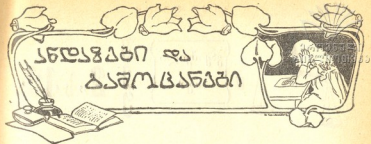
ჰერამ დაუყოვნებლივ მიიღო ელლინთა მხედრობის ერთ ერთი სარდლის სახე და მრისხანეთ შეჰყვირა დიომედესსა და მის მხედრობას: „სირცხვილი, სირცხვილი თქვენ, აქვევლებო! მართლა რომ მხდალები ყოფილხართ! განა შეიძლება მტრის წინაშე ასე ქედის მოდრეკა! სანამ ღვთაებრივი აქილესი ომობდა თქვენს რაზმებთა შორის, მტერი ილიონის ზღუდეთა გარეშე ფეხის გადმოდგმასაც კი ვერა ჰბედავდა! ახლა კი თავგასული ტროადელები ისე გაკადნიერდნენ, რომ ქალაქის ზღუდებში გადმოლახეს, ზღვის ნაპირას მივიწყებდნენ და თქვენის ხომალდების ცხვირ წინ მამაცურად იბრძვიან და საცაა მთელ ელლინთა მხედრობას განადგურებენ! აქვევლებო, განა ესეთი სიმხდალე შემვენის თქვენ მთელს დედამიწაზედ განთქმულს სიმამაცე?! ნუ დაგავიწყდებათ, რომ ტროადელების ამ ეამად გამარჯვება მთელის საბერძნეთის შეურაცხყოფას, დამცირებას, მიწისთან გასწორებას მოასწავებს! რად მიცემიხართ ესეთ სასოწარკვეთილებას? ძლევა მოსილი ელლინთა მხედრობა განა მტრის წინაშე ქედს უნდა იბრიდეს? არა და არა! ელლინთა თავგანწირულება სამშობლოს საკეთილდღეოდ ყველგან და ყველას მიერ ცნობილია და ნუ თუ დღეს თქვენ უნდა შებლალათ თქვენისა და თქვენის წინაპრების დიდებით მოსილი სახელი! მე ღრმად მრწამს, რომ თქვენში ჯერ კიდევ ღრმად ჩამარხულია სამშობლოს განუსაზღვრელი სიყვარული! და აქვევლებო, ძვირფასისა და საყვარელ სამშობლოს გულისათვის უკანასკნელ სულის ამოსუნთქვამდის უნდა იბრძოლოთ! თვი-

თოეულმა თქვენგანმა გულში განუყრელად უნდა ჩავსვენოს სამშობლოს ხსოვნა და სიყვარული! და ამიტომაც: სსკედლი და ან მტერზედ გამარჯვება!»

ჰერას ამ სიტყვებმა დიდად გაამხნევა ელლინთა მხედრობა. მეომრებმა გაორკეცებულის მხნეობით იარაღს მაგრად ხელი ჩაჰკიდეს და შემოსეულ მტრის წინააღმდეგ მამაცურად და თავდაფიწყებით გაილაშქრნენ.

ა. მიქაბერიძე

საკვირველი ვაჟი

დასდეთ მწიფე ვაჟი და სთხოვეთ, გაფცქენას ვინმემ. გაფცქენის წინ შეულოცეთ ვაჟს და გაატარეთ თილისშის წკებლის ქვეშ. გაფცქენიან თუ არა, ვაჟი ოთხად გადაიშლება.

რ ე ბ უ ს ი

მ

”

”

ს

ვაჭიშვილი
ანუ?

ს

2"ს.10'

ნ

”

8

ღ

მე-2 №-ში მოთავსებულ გამოცანების ახსნა:

შარლის ახსნა: ბეზია.

რებუსის ახსნა: არა აპყვავდღეს იმედი, გულს ვერ გამოიტებს
კლარა, გმირებს დაეძებს, უყვირის ჩემი დაფი დანალარა.

ოქტორი მ. ი. დემურია. გამომც. თ. პ. ი. ოუმანიშვილი.

1909 წლის იანვრიდან 1910 იანვრამდე.

საქმაწვილო სურათებიანი ჟურნალი

ნაკადული

(წელიწადი მეხუთე)

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მცირე წლოვანთათვის

12 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მოზრდილთათვის.

პრემია: მიეცემა წლიურ ხელის მომწერლებს 1909 წ. „რას გვიამბობს ოთახი“ (ავენარიუსისა)

ჟურნალს ხელმძღვანელობს უწყვეტ სპეციალურად არჩეული სარედაქციო კომისია.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ხუთი მანეთი. ნახევარის წლით სამი მან.

სამხდლურ კვარტალს: წლიურად შვიდი მანეთი. ნახევარ წლით ოთხი მან.

მცირე წლოვანთათვის 24 წიგნი სამი მან.—მოზრდადთათვის 12 წიგნი სამი მან.—ხელის-მოწერა შიდადება წლიურად და ნახევარი წლით. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) „ნაკადულის“ რედაქციაში, გოლოვინის პროსპ., ზუბალოვის სახლ., № 8, ყოველ-ღღე 9—2 საათ., სამშაბათობით საღამოთიც.

2) წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა, სახლი თავად-აზნაურობისა. წლიურად ფასი ჟურნალისა დამატებით, ესე იგი 36 წიგნისა რჩება ისევე მანეთი.

ნაკადულის რედაქცია სთხოვს ხელის-მომწერთ:

ვისაც ჟურნალის ნომრები დააკლდება, მიმართონ აგენტს ანუ რედაქციას, არა უგვიანეს ერთის თვისა.

ვინც მასალას გამომგზავნის დასაბეჭდად ვთხოვთ გარკვევით და სუფთად იყოს დაწერილი.

რედაქტორი: მ. ი. დემურია.

გამომცემელი: თავ. პ. ი. თუმანიშვილი